

Crna Gora

**DECENIJA
OBNOVE
NEZAVISNOSTI
HILJADU GODINA
DRŽAVNOSTI
2016**

Da je vječna Crna Gora

Zavod za školstvo

**STANDARDI KOMPETENCIJA ZA NASTAVNIKE I DIREKTORE
U VASPITNO-OBRAZOVNIM USTANOVAMA**

Podgorica, decembar 2016. godine

Sadržaj

Uvod	3
STANDARDI KOMPETENCIJA ZA NASTAVNIKE	4
STANDARDI KOMPETENCIJA ZA DIREKTORE	18
STANDARDI KOMPETENCIJA ZA VASPITAČE U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA	30
STANDARDI KOMPETENCIJA ZA PEDAGOGE U VASPITNO-OBRAZOVNIM USTANOVAMA	42
STANDARDI KOMPETENCIJA ZA PSIHOLOGE U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI, OSNOVNOJ I SREDNJOJ ŠKOLI	52
STANDARDI KOMPETENCIJA ZA LOGOPEDE	63
STANDARDI KOMPETENCIJA ZA DEFEKTOLOGE	74
STANDARDI KOMPETENCIJA ZA VASPITAČE U DOMOVIMA UČENIKA	85

Uvod

U sistemu obrazovanja u Crnoj Gori, tokom posljednje decenije, izrađeno je više dokumenata u kojima se opisuju vještine, znanja i stavovi nastavnika¹ i direktora vaspitno-obrazovnih ustanova, na nivoima douniverzitetskog obrazovanja. Naime, formulisana su očekivanja od nastavnika i direktora², na osnovu kojih je moguće vrednovanje njihovog rada (interno i eksterno) i samoprocjena sopstvene prakse.

Riječ je o: *Standardima za nastavnička zvanja* (Zavod za školstvo, 2008), *Procjeni uspješnosti rada nastavnika – priručnik za škole* (Zavod za školstvo, 2009), *Instrumentu za procjenu rada pedagoga u školi* (Zavod za školstvo, 2010), *Metodologiji za eksternu evaluaciju vaspitno-obrazovnog rada* (Zavod za školstvo, 2010), *Okviru kompetencija direktora vaspitno-obrazovnih ustanova u Crnoj Gori* (Zavod za školstvo, 2013), *Razvojnim fazama u karijeri nastavnika i Standardima nastavne prakse vaspitno-obrazovnog rada* (Zavod za školstvo, 2013), *Kako procijeniti kvalitet vaspitno-obrazovnog rada škole* (Zavod za školstvo, Podgorica, 2015), *Kako procijeniti kvalitet upravljanja i rukovođenja školom* (Zavod za školstvo, Podgorica 2016).

Procjena uspješnosti rada nastavnika je proces koji omogućava nastavniku da, zajedno sa direktorom ustanove, procijeni svoje vještine, iskustva, odgovornosti, zaduženja i uspješnost u radu. Takođe, da prepozna načine za unapređivanje vlastite prakse.

Zajednički imenitelj svih pomenutih aktivnosti bio je – unapređenje kvaliteta nastave i učenja, kvaliteta učeničkih postignuća i vaspitno-obrazovnog rada u ustanovama.

U procesu izrade, od najveće koristi bio je dijalog sa nastavnicima-praktičarima, kao i rukovodiocima ustanova. Takođe, analizirali smo standarde za nastavnike i direktore u obrazovnim sistemima država u regionu i u Evropi.

Naš pristup u formulisanju standarda je da oni opisuju način na koji se sprovodi praksa nastavnika i direktora, i to više u obliku principa, očekivanja, nego u obliku propisanih procedura. Stoga, standardi opisuju znanja, vještine i stavove (kompetencije) koje obrazovni sistem, i društvo u cjelini, očekuje od uspješnog nastavnika i direktora. Odnose se na sve nastavnike, bez obzira na fazu njihove karijere, i treba ih primjenjivati imajući u vidu kontekst u kome nastavnici i direktori rade.

Standardi se, kroz deskriptore, dodatno preciziraju i mogu biti osnova za:

- utvrđivanje sopstvenog napredovanja nastavnika i direktora, na osnovu samoprocjene,
- procjenu i unapređivanje kvaliteta ustanove,
- planiranje kontinuiranog profesionalnog razvoja, i od strane škole i od strane samog nastavnika i direktora,
- kreiranje programa inicijalnog obrazovanja nastavnika,
- afirmaciju nastavničke profesije u društvu.

¹ Pojam nastavnik, prema Opštem zakonu o obrazovanju i vaspitanju (2013), u Članu 10, odnosi se na: nastavnike, vaspitače, stručne saradnike, saradnike u nastavi i druge izvođače obrazovno-vaspitanog rada (u daljem tekstu: nastavnici).

² Svi izrazi koji se u ovom materijalu koriste u muškom rodu obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

STANDARDI KOMPETENCIJA ZA NASTAVNIKE

Komisija za izradu:

Dušanka Popović

Snežana Grbović

Jasmina Đorđević

Željko Korać

- Standard 1: UČENICI I PROCES NASTAVE/UČENJA**
- Standard 2: DJELOTVORNO I SIGURNO OKRUŽENJE ZA UČENJE**
- Standard 3: POZNAVANJE STRUKE I PREDMETNOG PROGRAMA**
- Standard 4: POZNAVANJE METODIKE PREDMETA**
- Standard 5: PLANIRANJE I PRIPREMANJE NASTAVE**
- Standard 6: PROCJENJIVANJE I OCJENJIVANJE**
- Standard 7: PROFESIONALNI RAZVOJ**
- Standard 8: LIDERSTVO I SARADNJA**

Standard 1: UČENICI I PROCES NASTAVE/UČENJA

Nastavnik razumije kognitivne, socijalne, lingvističke, emocionalne i fizičke aspekte procesa učenja, prepoznaje individualne razlike među učenicima (uključujući učenike s posebnim obrazovnim potrebama) i uvažava ih prilikom planiranja i organizovanja nastave kako bi ona bila prilagođena njihovim razvojnim karakteristikama, potrebama i mogućnostima; postavlja visoka očekivanja koja inspirišu, motivišu i učenicima predstavljaju izazov; promovise napredak i usmjeren je na ishode učenja kod učenika.

Deskriptori

Praksa

Nastavnik:

- prilikom planiranja i organizovanja nastave, uzima u obzir razvojne karakteristike učenika;
- daje pravovremena i odgovarajuća uputstva učenicima;
- planira proces nastave/učenja uvažavajući predznanja učenika;
- koristi različite resurse i pruža učenicima mogućnost izbora u odnosu na njihove sklonosti i interesovanja (ICT i drugo);
- podstiče razvoj različitih vrsta pismenosti (čitalačka, naučna, matematička, informatička, informaciona, medijska pismenost);
- razvija vještine saradnje, uspostavljanja komunikacije, zdrave razmjene mišljenja i ideja, ispravnog rješavanja konflikata i postizanja kompromisa;
- postavlja vaspitne i obrazovne ciljeve kojim se stimuliše cjelovit razvoj učenika bez obzira na njihovo porijeklo i sposobnosti
- tokom nastave/učenja koristi pristupe prikladne potrebama učenika kako bi ih uključio i motivisao;
- postavlja zadatke različitog nivoa zahtjevnosti uvažavajući tempo napredovanja svakog učenika, uključujući učenike sa posebnim obrazovnim potrebama;
- prilagođava način komunikacije i način davanja povratne informacije;
- usmjerava učenike da razmišljaju o svom napretku i svojim narednim potrebama;
- omogućava učenicima da razvijaju više nivoje znanja i osposobljava ih za samostalno učenje;
- podstiče učenike da budu odgovorni i savjesni prema svom radu i učenju.

Znanja

Nastavnik:

- razumije da kognitivni, jezički, socijalni, emocionalni i fizički razvoj svakog pojedinog učenika utiče na proces učenja i zna da prilagodi nastavu u odnosu na njihove individualne razlike (uključujući i učenike s posebnim obrazovnim potrebama);
- zna kad i kako da pravilno diferencira (zadake, pristupe), koristeći pristupe koji omogućavaju djelotvoran proces podučavanja i učenja;
- zna i razumije kako učenici uče i kako to može uticati na nastavu;
- zna i razumije zašto su akademska postignuća učenika i njihov socijalno-emocionalni razvoj komplementarni procesi;

- razumije da učenici imaju lična iskustva, sposobnosti, talente, prethodna znanja i vršnjačko-grupnu interakciju zasnovanu na jeziku, kulturi, porodičnim i društvenim vrijednostima;
- posjeduje šire znanje o pitanjima koja se tiču prava na obrazovanje učenika, uključujući različitost potreba svakog pojedinca (uključujući djecu sa posebnim obrazovnim potrebama);
- zna da niz faktora (rizika) može ugroziti učenikovu sposobnost da uči i poznaje načine njihovog sprečavanja, preveniranja i prevazilaženja;
- zna da koristi i evaluira različite pristupe u procesu vaspitanja i obrazovanja kako bi pružio podršku učenicima i podstakao njihovu što veću uključenost u učenje i njihov zdrav moralni razvoj.

Stavovi

Nastavnik:

- koristi jake strane učenika kao osnov za njihov napredak, a njihova slaba područja kao prilike za učenje;
- vjeruje da svi učenici mogu postići visok nivo u učenju i pomaže im da dostignu svoj puni potencijal (uključujući djecu sa posebnim obrazovnim potrebama);
- čini da se učenici osjećaju vrijednim i pomaže im da nauče kako da vrednuju i cijene druge;
- konzistentno i dosljedno demonstrira pozitivne stavove i vrijednosti i model je ponašanja u kojima se manifestuju ovi stavovi;
- prepoznaje i osjeća odgovornost za uspjeh učenika, njihov napredak i ishode učenja.

Standard 2: DJELOTVORNO I SIGURNO OKRUŽENJE ZA UČENJE

Nastavnik je u stanju da stvori bezbjednu i stimulativnu sredinu za učenje, koja je zasnovana na međusobnom uvažavanju, visokim očekivanjima u odnosu na ponašanje i postignuća svakog učenika, a karakteriše je aktivno učenje, podsticanje i podržavanje interesovanja učenika i pozitivna socijalna interakcija; vješto upravlja časom, djelotvorno usmjeravaći ponašanje učenika sa ciljem obezbjeđivanja sigurnog i podsticajnog okruženja za učenje.

Deskriptori

Praksa

Nastavnik:

- saraduje sa učenicima, porodicama učenika i kolegama sa ciljem stvaranja pozitivne klime i bezbjedne sredine za učenje;
- organizuje sredinu za učenje kako bi aktivno uključio sve učenike posvećujući im odgovarajuću pažnju, vrijeme i podršku;
- ima jasna pravila i rutine za ponašanje u učionici i preuzima odgovornost za promovisanje dobrog, poštenog i ljubaznog ponašanja, kako u učionici, tako u školi i školskom dvorištu, u skladu sa pravilima ponašanja škole;
- komunicira (verbalno i neverbalno) na način koji pokazuje poštovanje i odgovornost u odnosu na kulturno porijeklo i različite vrijednosti i stavove koje učenici donose u školu;
- kontinuirano i efikasno omogućava učenicima da saraduju u direktnom kontaktu i u virtuelnom okruženju primjenom vještina uspješne međusobne komunikacije.

Znanja

Nastavnik:

- zna kako da stvori bezbjednu i produktivnu sredinu za učenje, zasnovanu na jasnoj organizacionoj strukturi, pravilima i očekivanjima;
- zna kako da usmjeri učenike da saradujući postižu ciljeve učenja;
- zna da kreira bezbjedno i stimulativno okruženje za učenje, zasnovano na međusobnom poštovanju;
- zna kako da postojeću sredinu i uslove za učenje učini podsticajnim za ostvarivanje visokih očekivanja u odnosu na postignuća svakog učenika.

Stavovi

Nastavnik:

- ima/saopštava visoka očekivanja za učeničko ponašanje i uspostavlja rutine koji obezbjeđuju radnu, produktivnu atmosferu, a sastoje se od niza strategija koje uključuju pohvale, nagrade i određene sankcije – konzistentno/dosljedno i pravedno;
- vjeruje da odnoseći se pravedno i ljubazno prema svakom učeniku poštuje njegovo dostojanstvo i integritet i model je takvog ponašanja u učionici i školi;

- njeguje dobre odnose sa svim učenicima, koristi autoritet na prikladan način, demonstrira odlučnost kada je to potrebno;
- smatra da treba da bude pažljiv slušalac i sagovornik, kao i posmatrač i da je u tome uzor učenicima;
- iskazuje podršku/podržava razvoj interkulturalnosti, tolerancije prema različitostima, solidarnosti i drugarstva kod učenika;
- razumije važnost stvaranja sredine za učenje u kojoj se poštuju, podstiču i podržavaju interesovanja učenika.

Standard 3: POZNAVANJE STRUKE I PREDMETNOG PROGRAMA

Nastavnik dobro poznaje svoju struku i saznanje postupke u okviru nje; dobro poznaje predmetni program; razumije ključne termine i pojmove, njihov odnos i hijerarhiju, predmetne specifičnosti, aktuelna pitanja i rasprave u struci, kao i česta pogrešna razumijevanja, zablude i tipične greške učenika.

Deskriptori

Praksa

Nastavnik:

- prati nove naučne ideje i dostignuća u svojoj struci;
- demonstrira potpunu upućenost u sve oblasti svog predmeta i predmetnog programa;
- nastoji da svaki učenik u skladu sa svojim mogućnostima usvoji znanja i stekne vještine iz predmeta koji predaje;
- nastoji da stručnu terminologiju učini učenicima dostupnom i razumljivom;
- upućuje učenike na različite izvore informacija i njihovo korišćenje, kao i na načine procjene kvaliteta i etičnosti informacija;
- podstiče i zadržava interesovanje učenika za predmet i otklanja nerazumijevanje kod učenika;
- demonstrira pravilnu upotrebu crnogorskog jezika, bez obzira na to za koji se predmet nastavnik specijalizovao;
- koristi obrazovnu tehnologiju na efikasan i uspješan način kako bi učenicima omogućio da ostvare ciljeve učenja;
- demonstrira poznavanje različitih vrsta pismenosti i preuzima odgovornost za promovisanje visokih standarda pismenosti, prije svega čitalačke, naučne i matematičke (zavisno od struke), zatim informacione, medijske i računarske;
- nastoji da razvija kod učenika ljubav prema naučnoj istini i naučnom pogledu na svijet, u cilju podsticanja moralnog razvoja;
- identifikuje vaspitne potencijale svog predmeta/nastave i planski ih koristi za razvoj ličnosti učenika.

Znanja

Nastavnik:

- posjeduje sigurno znanje predmeta koji predaje i obrazovnih programa koji se na te predmete odnose;
- dobro poznaje pojmove i sadržaje u okviru svoje struke, njihov odnos i hijerarhiju;
- poznaje i koristi stručnu terminologiju primjerenu uzrastu;
- prati razvoj znanja u struci;
- poznaje saznavne postupke u svojoj struci i njihovu vezu sa postupcima u drugim strukama, njihove prednosti i nedostatke pri razmatranju različitih pitanja i problema;
- zna da koristi ICT radi ličnog unapređenja u struci;
- zna šta učenici teže razumiju i prepoznaje njihove tipične greške;
- razumije kako su interdisciplinarna znanja povezana sa užom strukom i kako postaju sastavni dio aktivnosti učenja u okviru predmeta koji predaje.

Stavovi

Nastavnik:

- prihvata da unutar struke postoje različita viđenja pojedinih pitanja
- smatra da svaki učenik u skladu sa svojim mogućnostima može da usvoji znanja i stekne vještine iz predmeta koji predaje
- uvjeren je da su obrazovni i vaspitni ciljevi njegove nastave snažno prepleteni i dosljedno afirmišu ovu vezu.

Standard 4: POZNAVANJE METODIKE PREDMETA

Nastavnik poznaje i primjenjuje savremene didaktičke postupke (kombinacije nastavnih metoda i tehnika rada, oblika rada i sl.) kako bi pojmove i znanja iz programa učinio dostupnim, smislenim i mogućim za učenje i razvoj ličnosti/karaktera učenika; podstiče učenike da razumiju, ispituju i analiziraju ideje iz različitih perspektiva da bi razumjeli pojmove/koncepte na ispravan način, kao i da stečena znanja i vještine primjenjuju u konkretnim situacijama; koristi različite resurse i obrazovne tehnologije na primjeren i djelotvoran način.

Deskriptori

Praksa

Nastavnik:

- podstiče učenike da razumiju, postavljaju pitanja, analiziraju i vrednuju nastavne sadržaje iz različitih perspektiva da bi se postigli ciljevi učenja;
- koristi različite metode, tehnike i oblike rada kojima omogućava da pojmovi i znanja sadržani u kurikulumu budu dostupni, smisleni i mogući za učenje;
- koristi nastavna sredstva, nastavne materijale i tehnologiju prilagođenu prirodi predmeta i stalno inovira proces nastave/učenja;
- u proces sticanja znanja i vještina uključuje ICT;
- podstiče učenike na stvaranje originalnih radova iz oblasti predmeta koji predaje;
- podstiče učenike da primjenjuju saznanje postupke relevantne za predmet;
- razvija i podržava jezičku/čitalačku pismenost unutar svog predmeta;
- pronalazi strategije i postupke za prevazilaženje tipičnih grešaka učenika;
- planira ciljeve i sprovodi aktivnosti koje se odnose na razvoj socio-emocionalnih i vještina za 21. vijek (kritičko mišljenje i donošenje odluka, saradnja, rješavanje problema, kreativnost, adaptibilnost, istrajnost, empatija i solidarnost i sl.);
- razvija i uvodi projekte u okviru kojih učenici rješavaju probleme kroz interdisciplinarni pristup;
- procjenjuje uspješnost primijenjenih nastavnih metoda, tehnika i oblika rada, kao i materijala i nastavnih sredstava i u skladu sa procjenom mijenja sopstvenu praksu;
- podstiče primjenu stečenih znanja koristeći odgovarajuće situacije učenja.

Znanja

Nastavnik:

- zna da odabere i organizuje aktivnosti učenika koje omogućavaju ostvarivanje ciljeva predmetnog programa;
- zna ulogu socio-emocionalnih vještina, i vještina za 21. vijek, kao osnova za održivost akademske, poslovne i opšte životne uspješnosti svakog učenika;
- poznaje proces kritičkog mišljenja i rješavanja problema;
- razumije značaj komunikacijskih vještina kao sredstva za učenje, ali i kao sredstva za izražavanje naučenog;

- razumije značaj kreativnosti;
- poznaje metodiku rada sa učenicima sa posebnim obrazovnim potrebama unutar svog predmeta;
- prati, primjenjuje i demonstrira najnovija dostignuća u oblasti metodike predmeta koji predaje.

Stavovi

Nastavnik:

- razumije i prihvata promjene u pristupima podučavanja uslovljene promjenama u prirodi i društvu i, shodno tome, izmijenjenim potrebama učenika;
- posvećen je stalnom proširivanju i usavršavanju svojih znanja i vještina iz metodike predmeta koji predaje kao i njihovoj primjeni;
- spreman je da dijeli svoja znanja sa kolegama.

Standard 5: PLANIRANJE I PRIPREMANJE NASTAVE

Nastavnik planira nastavu, na godišnjem i mjesečnom nivou, u skladu sa važećim obrazovnim programom, uvažavajući sposobnosti, potrebe i prethodna znanja učenika kako bi se ostvarilo napredovanje u učenju i postigli definisani ishodi učenja; redovno i detaljno planira dobro strukturisane časove; na godišnjem i mjesečnom nivou ciljno planira razvoj socio-emocionalnih vještina i vještina za 21. vijek, u skladu sa važećim obrazovnim programom.

Deskriptori

Praksa

Nastavnik:

- planira oslanjajući se na prethodna znanja i iskustva učenika;
- redovno i detaljno se priprema za redovnu, dopunsku i dodatnu nastavu i vannastavne aktivnosti;
- bira odgovarajuće i raznovrsne metode, tehnike i oblike rada, kao i nastavna sredstva prilagođavajući izbor sadržaju, ciljevima učenja i učenicima sa kojima radi;
- za neposrednu realizaciju časa planira adekvatan slijed aktivnosti učenika;
- dobro procjenjuje vrijeme potrebno za realizaciju ciljeva učenja;
- redovno planira načine procjene i ocjene znanja učenika (na godišnjem i mjesečnom nivou, kao i na nivou nastavnog časa);
- zadaje domaći zadatak i planira druge aktivnosti kako bi utvrdio i proširio znanje i razumijevanje koje su učenici stekli;
- sistematski se osvrće na djelotvornost nastave i nastavnih pristupa koje koristi;
- procjenjuje djelotvornost sopstvenog planiranja i shodno tome ga unapređuje;
- upravlja časom u cilju stvaranja prijatnog ambijenta za učenje i uslova za realizaciju ciljeva;
- ciljno planira i u svakodnevnoj nastavi realizuje aktivnosti usmjerene na razvoj socio-emocionalnih vještina i vještina za 21. vijek.

Znanja

Nastavnik:

- zna da prilikom planiranja odabere adekvatne sadržaje kojima se postiže postavljeni cilj;
- poznaje taksonomije znanja i shodno tome planira aktivnosti učenika;
- zna da planira adekvatan slijed aktivnosti i uputstva za rad koja su podsticajna i razumljiva učenicima.

Stavovi

Nastavnik:

- prilikom planiranja poštuje različite mogućnosti, potrebe i predznanja učenika sa ciljem napredovanja svakog pojedinca;
- prepoznaje važnost timskog rada prilikom planiranja i primjenjuje horizontalnu korelaciju (međupredmetnu povezanost) što omogućava lakše razumijevanje i veću primjenjivost znanja.

Standard 6: PROCJENJIVANJE I OCJENJIVANJE

Nastavnik kontinuirano i na djelotvoran način koristi formativno i sumativno ocjenjivanje da bi podržao, obrazložio i dokumentovao proces učenja; redovno i blagovremeno pruža učenicima povratne informacije o postignućima u učenju, podstiče ih na samoocjenjivanje i postavljanje ciljeva sopstvenog učenja; zna da analizira podatke dobijene na osnovu interne i eksterne provjere znanja, vještina i razumijevanja i koristi ih za unapređivanje procesa podučavanja i učenja.

Deskriptori

Praksa

Nastavnik:

- upoznaje učenike sa jasnim kriterijumima ocjenjivanja i praćenja njihovog rada, dosljedno se pridržava kriterijuma uspješnosti i time pomaže učeniku da i sam izgradi vlastite kriterijume, da autonomno ocjenjuje svoj rad i rad i učenje drugih učenika;
- adekvatno koristi formativno i sumativno ocjenjivanje radi pružanja podrške učenicima i dokumentovanja učenja i napretka;
- redovno vodi evidenciju o svakom učeniku kako bi podržao, dokazao i dokumentovao njegovo napredovanje u učenju;
- koristi relevantne podatke za praćenje napretka učenika, postavlja ciljeve i u skladu sa tim planira naredne časove;
- redovno daje učenicima povratne informacije o postignućima, i usmeno i pisano;
- podstiče učenike da sami procjenjuju svoje znanje i postavljaju ciljeve svog učenja;
- analizira rezultate dobijene na osnovu procjenjivanja i ocjenjivanja i koristi ih za unapređivanje procesa nastave i napredovanje učenika;
- priprema učenike za različite tehnike procjenjivanja s ciljem da učenici uvide da su one oblici podrške njihovom učenju.

Znanja

Nastavnik:

- razumije različite funkcije praćenja, vrednovanja i ocjenjivanja;
- razumije praćenje, vrednovanje i ocjenjivanje kao integralni dio nastave/učenja;
- zna kako da kriterijume ocjenjivanja uskladi sa ciljevima učenja i standardima znanja;
- razumije motivacionu funkciju ocjenjivanja;
- zna i razumije kako da ocijeni relevantne oblasti predmeta i nastavnog programa uključujući i poznavanje zakonskih obaveza u ocjenjivanju;
- zna da efektivno koristi različite tehnike ocjenjivanja i procjenjivana kako bi ocjena bila objektivan pokazatelj znanja, zalaganja i napretka učenika;
- zna da, na osnovu ocjena i učeničkih postignuća, procjenjuje i koriguje svoj način podučavanja;
- poznaje različite nivoe znanja (prepoznavanje, razumijevanje, primjena, analiza, sinteza, evaluacija) i tipove znanja (deklarativno, proceduralno i metakognitivno znanje) i koristi ih prilikom praćenja, vrednovanja i ocjenjivanja napredovanja učenika u školi;
- poznaje vrijednost i ulogu vrednovanja i ocjenjivanja znanja učenika (informativnu, motivacionu, razvojnu itd.) i obezbjeđuje permanentnost, raznovrsnost, javnost i participaciju učenika u procesu ocjenjivanja;
- zna da analizira i sakupi podatke sa interne i eksterne provjere znanja i upotrijebi ih za planiranje poboljšanja.

Stavovi

Nastavnik:

- prihvata važnost ocjenjivanja kao rezultata praćenja napredovanja učenika;
- preuzima odgovornost i traži načine za objektivnost ocjenjivanja trudeći se da otkloni eventualnu pristrasnost i druge greške u procjenjivanju.

Standard 7: PROFESIONALNI RAZVOJ

Nastavnik je posvećen cjeloživotnom učenju, kontinuirano produbljuje svoja stručna, metodička i druga znanja i preuzima odgovornost za učešće u aktivnostima profesionalnog razvoja; kontinuirano evaluira svoj rad, promišlja o njemu na osnovu prikupljenih dokaza i unapređuje svoju praksu, uspostavlja i održava dobre profesionalne odnose, aktivno učestvuje u radu profesionalnih mreža, nastoji da ostvari saradnju sa kolegama u školi i široj profesionalnoj zajednici.

Deskriptori

Praksa

Nastavnik:

- koristi sve mogućnosti za cjeloživotno učenje da bi usavršio znanja i vještine potrebne za unapređivanje vaspitno-obrazovnog procesa (stručnu literaturu, on-line seminare, akreditovane seminare, istraživanja vaspitno-obrazovnog procesa, konferencije, stručne skupove, okrugle stolove, ogledne i ugledne časove, mentorstvo i drugo);
- kontinuirano stiče, proširuje i produbljuje svoja stručna i metodička znanja i znanja iz drugih oblasti sa ciljem unapređivanja procesa učenja i postignuća učenika;
- aktivno učestvuje u aktivnostima profesionalnog razvoja unutar škole, kao što su radionice, seminari, okrugli stolovi, debate, konsultacije, mentorstvo, ogledni i ugledni časovi i drugo;
- učestvuje u profesionalnim aktivnostima van škole: razmjena iskustava sa kolegama iz drugih škola i institucija, konferencije, seminari, kursevi, projekti, istraživanja, studijske posjete, stručna udruženja i slično;
- na osnovu prikupljenih dokaza, promišlja o svom radu, njegovim dobrim stranama i onome što treba mijenjati i unaprijediti;
- kontinuirano evaluira svoj rad, samostalno i u saradnji sa kolegama u školi i van nje, kao i stručnim službama škole – na osnovu opservacija časova, analiza postignuća učenika i svih ostalih aspekata njegovog profesionalnog angažovanja;
- uspostavlja i održava dobre profesionalne odnose s kolegama, razmjenjuje informacije i iskustva, stručnu literaturu, daje i prihvata savjete i pruža podršku u rješavanju problema u školi i van nje;
- koristi ICT za učešće u radu formalnih i neformalnih profesionalnih grupa, mreža i foruma;
- mijenja svoju praksu na osnovu podataka zasnovanih na eksternoj evaluaciji i istraživanjima.

Znanja

Nastavnik:

- poznaje različite tehnike za samoevaluaciju i rješavanje problema sa ciljem analiziranja i promišljanja o svom radu i planiranje odgovarajućih aktivnosti za unapređivanje sopstvenog rada;
- zna da izvrši samoprocjenu potreba za profesionalnim razvojem, pripremi i implementira lični plan profesionalnog razvoja usklađen sa sopstvenim potrebama i potrebama škole u kojoj radi;
- poznaje savremene informacione i komunikacione tehnologije (ICT) i mogućnosti koje one pružaju za pribavljanje informacija o savremenoj stručnoj i pedagoškoj literaturi, bazama podataka, događajima relevantnim za njegovu struku, za selektovanje i korišćenje odovarajućih sadržaja dostupnih na internetu.

Stavovi

Nastavnik:

- svjestan je potrebe za cjeloživotnim učenjem i promišljanjem o sopstvenom radu sa ciljem njegovog unapređivanja;
- razumije profesionalne standarde i etički kodeks profesije, kao i relevantne zakone i obrazovne politike;
- je posvećen uspostavljanju dobrih profesionalnih odnosa i saradnje sa kolegama u školi i van nje.

Standard 8: LIDERSTVO I SARADNJA

Nastavnik ima vodeću ulogu u procesu učenja i koristi sve mogućnosti da obezbijedi napredovanje učenika; aktivno traži načine za uspostavljanje dobre saradnje sa učenicima, roditeljima/starateljima, kolegama i lokalnom zajednicom.

Deskriptori

Praksa

Nastavnik:

- koristi različite tehnologije i oblike komunikacije za stvaranje zajednice koja povezuje učenike, roditelje, nastavnike i ostale profesionalce u školi i van nje sa ciljem stvaranja boljih uslova za napredovanje učenika;
- preuzima liderske uloge u školi, lokalnoj i široj zajednici kojima podržava interese učenika, škole, zajednice i profesije;
- preuzima aktivnu ulogu u radu stručnih tijela i timova, analizi sopstvenog rada i rada svojih kolega (na osnovu podataka zasnovanih na planiranju nastavnog procesa, praćenju postignuća svakog učenika, opservaciji časova i učešću u vannastavnim aktivnostima i aktivnostima profesionalnog razvoja).

Znanja

Nastavnik:

- zna kako da saraduje s kolegama, roditeljima i ostalim subjektima u obrazovnom sistemu i uspostavlja direktnu ili virtuelnu interakciju;
- zna da je za ostvarivanje punih potencijala svakog učenika neophodna dobra saradnja porodice, škole i zajednice, kao i da odsustvo takve saradnje može negativno uticati na postignuća učenika;
- zna kako da inicira i sprovodi nove ideje u školi, lokalnoj zajednici i šire;
- zna kako da doprinese stvaranju kulture visokih očekivanja u školi u odnosu na postignuća svakog učenika.

Stavovi

Nastavnik:

- poštuje vjerovanja, norme i očekivanja porodice učenika i nastoji da saraduje s učenicima i porodicama u postavljanju i ispunjavanju visokih ciljeva učenja i ponašanja;
- smatra da treba da ima aktivnu ulogu u uobličavanju i pružanju podrške misiji škole kojom se učenici podstiču na učenje i preuzima odgovornost za njihov uspjeh;
- vjeruje u sopstvenu odgovornost za doprinos razvoju profesije i prihvata izazov stalnog usavršavanja i mijenjanja;
- vjeruje u sopstvenu odgovornost za doprinos razvoju ličnosti djeteta, kroz podršku razvoju socio-emocionalnih i vještina za 21.vijek;
- spreman je da pruži podršku roditeljima/starateljima, rukovodeći se pedagoškim i psihološkim principima.

STANDARDI KOMPETENCIJA ZA DIREKTORE

Komisija za izradu:

Zoran Lalović

Nađa Luteršek

Anđa Backović

Ljiljana Ivanović

Vojin Cicmil

- Standard 1: OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA RADA VASPITNO-OBRAZOVNE USTANOVE**
- Standard 2: UPRAVLJANJE PROCESOM RAZVOJA/NAPREDOVANJA DJECE U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA I POSTIGNUĆIMA UČENIKA U UČENJU/NASTAVI**
- Standard 3: PLANIRANJE, ORGANIZOVANJE I PRAĆENJE RADA VASPITNO-OBRAZOVNE USTANOVE**
- Standard 4: SARADNJA SA RODITELJIMA, ORGANOM UPRAVLJANJA I LOKALNOM I ŠIROM ZAJEDNICOM**
- Standard 5: OBEZBJEĐIVANJE ZAKONITOSTI RADA USTANOVE I ADMINISTRACIJA U USTANOVIMA**
- Standard 6: UPRAVLJANJE LJUDSKIM RESURSIMA**

Standard 1: OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA RADA VASPITNO-OBRAZOVNE USTANOVE

Sa ciljem utvrđivanja i unapređivanja kvaliteta rada vaspitno-obrazovne ustanove, kvaliteta nastave i učenja i visokih postignuća svih učenika, direktor je sposoban da koristi pokazatelje eksterne evaluacije, da organizuje i koristi pokazatelje interne evaluacije (samoevaluacije), kao i rezultate drugih relevantnih istraživanja u obrazovnom sistemu.

Deskriptori

Znanja

Direktor:

- poznaje ulogu različitih subjekata eksterne evaluacije škole (Ministarstva prosvjete, Zavoda za školstvo, Centra za stručno obrazovanje, Ispitnog centra, lokalne uprave, roditelja, nastavnika, učenika itd);
- poznaje ciljeve i metod samoevaluacije za utvrđivanje i unapređivanje kvaliteta rada na svim nivoima (samoevaluacija: ustanove, izvedenog časa, realizovanih aktivnosti u školi, vaspitnih aktivnosti, programa itd);
- poznaje oblasti utvrđivanja kvaliteta rada ustanove/škole i zna kako može izraditi listu indikatora, pokazatelja kvaliteta rada ustanove/škole u pojedinim oblastima i područjima;
- zna kojim metodama i tehnikama je moguće prikupiti podatke o kvalitetu rada ustanove i poznaje izradu jednostavnih instrumenata za prikupljanja podataka (test, skalu procjene, anketni upitnik, protokol za analizu sadržaja dokumenata i sl);
- zna na koji način je moguće analizirati, sistematizovati i predstavljati kvalitativne i/ili kvantitativne podatke u cilju unapređenja kvaliteta rada ustanove/škole;
- zna kako rezultate dobijene samoevaluacijom može koristiti: za donošenje odluka, motivisanje zaposlenih, planiranje razvoja ustanove, predstavljanje u javnosti;
- zna kako na osnovu rezultata samoevaluacije i/ili eksterne evaluacije može izraditi akcione i/ili razvojne planove unapređenja kvaliteta rada ustanove/škole.

Praksa

Direktor:

- obezbjeđuje participaciju i koordinira aktivnostima različitih subjekata u timu za samoevaluaciju (nastavnika, učenika, roditelja);
- analizira i, s ciljem unapređenja kvaliteta rada škole i postignuća učenika, koristi rezultate eksterno-interne provjere znanja na kraju prvog i drugog ciklusa u osnovnoj školi;
- analizira, i s ciljem unapređenja kvaliteta rada škole i postignuća učenika, koristi rezultate eksterne provjere znanja na kraju trećeg ciklusa osnovne škole;
- analizira i, s ciljem unapređenja kvaliteta rada škole i postignuća učenika, koristi rezultate završnih ispita u srednoj školi – maturalni i/ili stručni ispiti;
- analizira i, s ciljem unapređenja kvaliteta rada škole i postignuća učenika, koristi rezultate državnih i međunarodnih takmičenja i HMC studije;
- analizira i koristi rezultate međunarodnih istraživanja (PISA; TIMS) za plansko unapređenje kvaliteta nastave i učenja u školi;

- analizira i, s ciljem unapređenja kvaliteta učenja/nastave i rada škole, koristi rezultate istraživanja ključne institucije sistema;
- prati, analizira i koristi rezultate relevantnih inostranih istraživanja u cilju unapređenja kvaliteta rada ustanove/škole;
- analizira i, s ciljem unapređenja kvaliteta rada ustanove/škole, koristi rezultate istraživanja NVO sektora koja se odnose na vaspitanje i obrazovanje;
- izrađuje plan za unapređenje obrazovno-vaspitnog rada ustanove (akcioni plan), na osnovu analize rezultata eksterne evaluacije;
- koordinira i rukovodi izradom plana za unapređenje obrazovno-vaspitnog rada ustanove na osnovu rezultata samoevaluacije;
- organizuje permanentno praćenje, evidentiranje i čuvanje baza podataka koje su od značaja za planiranje, upravljanje i rukovođenje ustanovom (brojno stanje učenika, uspjeh na kraju klasifikacionih perioda, izostanci učenika itd).

Standard 2: UPRAVLJANJE PROCESOM RAZVOJA/NAPREDOVANJA DJECE U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA I POSTIGNUĆIMA UČENIKA U UČENJU/NASTAVI

Direktor promoviše vrijednosti vaspitanja, obrazovanja i učenja i razvija vaspitno-obrazovnu ustanovu kao zajednicu koja uči, obezbjeđuje dostupnost kvalitetnog obrazovanje za svakog učenika, obezbjeđuje ciljem usmjereno planiranje i pripremanje nastave/učenja, obezbjeđuje zdravo i podsticajno okruženje u kome je svakom djetetu/učeniku omogućeno da razvija svoje potencijale i napreduje; obezbjeđuje i unapređuje kvalitet razvoja/napredovanja i nastave/učenja i prati i podstiče uspjeh/napredovanje djece/učenika.

Deskriptori

Znanja

Direktor:

- poznaje ciljeve obrazovanja, ulogu vaspitno-obrazovne ustanove i razumije globalne savremene trendove u obrazovanju;
- poznaje vrijednosti i značaj ranog učenja za sveukupan rast, razvoj i formiranje ličnosti djeteta i buduće socio-ekonomske efekte društvenog razvoja;
- poznaje zakonitosti razvoja djece i mladih, njihove potrebe i interesovanja, kao i rizike kojima su izloženi;
- poznaje profesionalne potrebe nastavnika i razumije važnost podsticajnog radnog okruženja;
- poznaje sadržaj i strukturu obaveznog plana i programa;
- poznaje sadržaj i strukturu specijalizovanih programa u predškolskim ustanovama;
- razumije značaj uključivanja učenika, nastavnika i roditelja u izradi godišnjeg plana i programa učenja (otvoreni dio programa, izborni predmeti, fakultativni predmeti, obavezni izborni sadržaji itd);
- poznaje karakteristike individualnih sposobnosti djece/učenika i značaj njihovog uvažavanja u pripremanju vaspitno-obrazovnog rada;

- poznaje karakteristike različitih tipova i taksonomskih nivoa znanja i njihovu ulogu u procesu vrednovanja i ocjenjivanja učenika;
- poznaje karakteristike različitih faza razvoja djeteta;
- poznaje vrijednosti i različite uloge vrednovanja i ocjenjivanja znanja učenika (motivacionu, razvojnu i sl);
- poznaje različite metode i tehnike praćenja i vrednovanja razvoja djece/učenika;
- poznaje indikatore kvaliteta razvoja/napredovanja djece i nastave/učenja učenika.

Praksa

Direktor:

- promoviše vrijednosti razvoja, napredovanja i učenja u svojoj ustanovi;
- obezbjeđuje da se u ustanovi nastava/učenje i vaspitno-obrazovni rad priprema u skladu sa ciljnim i razvojnim pristupom;
- obezbjeđuje da se nastava u ustanovi planira, priprema i realizuje u skladu sa javno važećim ciljevima i ishodima programa;
- podstiče zajedničko planiranje i pripremanje nastave/vaspito-obrazovnog rada i obezbjeđuje horizontalnu i vertikalnu koherentnost u realizaciji ciljeva programa u ustanovi/školi;
- prati realizaciju planiranih ciljeva i aktivnosti u specijalizovanim programima u predškolskoj ustanovi;
- podstiče učešće učenika, nastavnika i roditelja u izradi godišnjeg plana i programa učenja/vaspito-obrazovnog rada (aktivnosti, otvoreni dio programa, izborni predmeti, fakultativni predmeti, obavezni izborni sadržaji itd);
- podržava primjenu raznovrsnih metoda i oblika nastave/učenja i vaspitno-obrazovnog rada u školi/ustanovi i zahtijeva uvažavanje i angažovanje mišljenja učenika/djece;
- stvara uslove za prilagođavanje nastave i vaspitno-obrazovnog rada individualnim sposobnostima i mogućnostima učenika/djece (talentovani i nadareni, djeca sa smetnjama u razvoju, djeca sa invaliditetom, djeca iz osjetljivih društvenih grupa);
- obezbjeđuje da se učenje/vaspito-obrazovni rad odvija u atmosferi koja afirmiše demokratske vrijednosti i viziju ustanove (pravednost, toleranciju različitosti, ravnopravnost, odgovornost i međusobno uvažavanje učenika/djece i nastavnika u školi);
- obezbjeđuje primjenu važećih standarda znanja za utvrđivanje kriterijuma vrednovanja i ocjenjivanja znanja učenika u ustanovi;
- promoviše vaspitne i socio-emocionalne potencijale vaspitno-obrazovnog rada za formiranje pozitivnog sistema vrijednosti i vrlina kod učenika;
- podržava razvoj interesovanja djece/učenika stvaranjem uslova za organizovanje različitih oblika sportskih, kulturnih i vannastavnih aktivnosti u ustanovi;
- obezbjeđuje podršku organizovanjem različitih preventivnih i psihosocijalnih programa u ustanovi u cilju prevencije rizika kojima su djeca/učenici izloženi;
- podstiče nastavnike da vrednuju i ocjenjuju učenike u skladu sa taksonomskim nivoima znanja;
- podstiče nastavnike da primjenjuju različite metode i tehnike praćenja i vrednovanja znanja učenika i poštuju principe ocjenjivanja (raznovrsnost, objektivnost, permanentnost, javnost i učešće učenika tokom ocjenjivanja);
- koristi indikatore kvaliteta nastave/učenja i vaspitno-obrazovnog rada u praćenju, vrednovanju i savjetovanju nastavnika u ustanovi.

Standard 3: PLANIRANJE, ORGANIZOVANJE I PRAĆENJE RADA VASPITNO-OBRAZOVNE USTANOVE

Direktor obezbjeđuje donošenje i sprovođenje planova rada ustanove, obezbjeđuje efikasnu organizaciju rada i proces permanentnog praćenja, izvještavanja i analize rezultata rada ustanove. Direktor je sposoban da preduzima korektivne mjere i pronalazi alternativna rješenja u slučaju neispunjavanja planiranih ciljeva radi osiguranja kvaliteta učenja/nastave, visokih postignuća svakog učenika i razvoja djece.

Deskriptori

Znanja

Direktor:

- razumije proces planiranja kao osnovu za kvalitetan rad vaspitno-obrazovne ustanove, postignuća učenika, napredovanja djece i profesionalnog razvoja zaposlenih;
- poznaje principe ciljno-razvojnog planiranja i planiranja usmjerenog na ishode učenja;
- usmjerava planiranje i programiranje rada škole/ustanove u cilju promocije značaja obrazovanja, ključnih vrijednosti i ukupnog razvoja svakog učenika/djeteta;
- razumije proces izrade, prirodu, sadržaj i strukturu razvojnog, godišnjeg i operativnih planova koje ustanova donosi;
- razumije odnos između razvojnog, godišnjeg plana i programa rada škole/ustanove, operativnih i akcionih planova koji se donose u školi/ustanovi i njihovu međusobnu povezanost;
- poznaje faze u procesu izrade planova i programa rada škole/ustanove;
- razumije značaj konteksta u kome se škola/ustanova nalazi za kvalitet rada i postignuća učenika i koristi relevantne informacije za izradu planova i programa rada škole;
- zna specifičnosti organizacije rada ustanove kojom rukovodi;
- zna efektivne načine formiranja, organizovanja i podržavanja timova (formira, organizuje i podržava rad timova);
- poznaje načine efektivnog i efikasnog rukovođenja radom Nastavničkog/Stručnog vijeća;
- zna način uspješne organizacije redovne nastave i vannastavnih aktivnosti;
- zna da pripremi, organizuje i vodi individualne, grupne i kolektivne sastanke;
- ravnomjerno raspoređuje zadatke zaposlenima uzimajući u obzir njihove sklonosti i sposobnosti;
- umije da organizuje i raspoređuje poslove koji se ne tiču konkretno nastave;
- zna da raspoložive materijalne resurse stavi u funkciju zadovoljenja potreba učenika/djece i zaposlenih;
- razumije značaj novih, digitalnih tehnologija i podstiče njihovu primjenu u vaspitno-obrazovnom radu u cilju obezbjeđenja kvaliteta vaspitno-obrazovnog rada i postignuća/napredovanja učenika/djece.

Praksa

Direktor:

- obezbjeđuje neophodna dokumenta za izradu planova i programa rada ustanove/škole;
- kreira viziju i misiju razvoja ustanove/škole i u skladu sa njima planira ciljeve razvoja;
- obezbjeđuje informacionu bazu za prikupljanje i korišćenje podataka relevantnih za izradu planova rada ustanove/škole;
- izrađuje godišnji, operativni i nedjeljni program svoga rada i zna da primjenjuje tehnike upravljanja vremenom i resursima ustanove/škole;
- obezbjeđuje i prati proces izrade svih planova i programa ustanove kao i proces praćenja njihove realizacije;
- obezbjeđuje korišćenje rezultata samoevaluacije za unapređenje obrazovno-vaspitnog rada ustanove;
- obezbjeđuje izradu planova unapređenja obrazovno-vaspitnog rada ustanove nakon eksterne evaluacije;
- planira svoj profesionalni razvoj u skladu sa potrebama ustanove i ličnim potrebama u cilju razvijanja i unapređivanja profesionalnih kompetencija;
- obezbjeđuje izvještavanje i analizu rezultata o radu ustanove i/ili neposredno učestvuje u tom procesu;
- stvara uslove da svi zaposleni budu upoznati sa organizacionom strukturom ustanove, kao i opisom poslova radnih mjesta;
- dodjeljuje poslove i zadatke rukovodiocima stručnih aktivna i timova;
- ravnomjerno raspoređuje zadatke zaposlenima uzimajući u obzir njihove sklonosti i sposobnosti;
- ostvaruje primjenu pedagoških načela u izradi rasporeda časova i režima rada ustanove imajući u vidu interes djece/učenika i roditelja;
- formira, koordinira, organizuje i prati rad stručnih organa i timova i daje pravovremenu povratnu informaciju;
- obezbjeđuje uslove za uvođenje pripravnika u posao i preduzima mjere da se mentorstvo nastavnika-pripravnika uspješno realizuje;
- obezbjeđuje izradu i praćenje individualnih i tranzicionih obrazovnih planova;
- pronalazi alternativna rješenja u slučaju neuspješne realizacije planiranih ciljeva;
- upoznaje organe upravljanja ustanove sa rezultatima rada ustanove i preduzetim mjerama na njihovom poboljšanju;
- obezbjeđuje nabavku novih i savremenih materijalnih (nastavnih i nenastavnih) sredstava u cilju modernizacije vaspitno-obrazovnog rada i stvaranja prijatnog ambijenta za rad, učenje i boravak učenika/djece i zaposlenih u ustanovi.

Standard 4: SARADNJA SA RODITELJIMA, ORGANOM UPRAVLJANJA, LOKALNOM I ŠIROM ZAJEDNICOM

Direktor razvija i održava partnerske odnose sa roditeljima, podržava rad organa upravljanja, ostvaruje konstruktivnu saradnju sa lokalnom i širom zajednicom, u cilju osiguravanja razvoja i napredovanja djece, kao i kvaliteta učenja i nastave i visokih postignuća učenika.

Deskriptori

Znanja

Direktor:

- poznaje osnove, načela, metode i tehnike interpersonalne, organizacijske i poslovne komunikacije, odnosa sa javnošću, marketinga ustanove;
- poznaje socio-ekonomski, kulturološki, obrazovni kontekst porodica iz kojih dolaze djeca/učenici;
- poznaje kontekst i potrebe lokalne i šire zajednice u kojoj ustanova živi i radi;
- zna kako se izrađuju projekti, akcioni planovi i kako se njima upravlja, uključujući pribavljanje i upotrebu sredstava.

Praksa

Direktor:

- efikasno komunicira i razvija partnerstvo sa roditeljima u cilju optimalnog razvoja i dobrih postignuća njihove djece;
- obezbjeđuje da roditelji budu redovno informisani o rezultatima ustanove/škole, o napretku i rezultatima rada njihove djece;
- podstiče veće učešće i saradnju roditelja u životu i radu ustanove/škole, kao i u procesu vaspitanja i obrazovanja njihove djece;
- koristi poznavanje socio-ekonomskog, kulturološkog, ekonomskog, obrazovnog konteksta porodica iz kojih potiču djeca da prepozna potrebe djece u funkciji njihovog napredovanja i boljih postignuća;
- ostvaruje dobru međusobnu informisanost i produktivnu saradnju škole/ustanove sa Savjetom roditelja;
- obezbjeđuje uslove da Savjet roditelja razvija konstruktivne odnose sa organom upravljanja i stručnim organima ustanove;
- obezbjeđuje da organ upravljanja bude redovno informisan o promjenama u obrazovnoj politici, realizaciji vaspitno-obrazovnog procesa u ustanovi, kao i o napredovanju djece i postignućima učenika;
- poznaje raspoložive resurse u lokalnoj i široj zajednici, izgrađuje odnose sa strateškim partnerima u zajednici, planira i pokreće projekte za unapređenje uslova rada u školi;
- dobro komunicira i razvija saradnju sa lokalnom zajednicom da bi ojačao njenu podršku i učešće u životu i radu ustanove/škole;
- omogućava korišćenje prostornih resursa ustanove/škole za potrebe lokalne zajednice u skladu sa zakonskim procedurama;

- podstiče učešće škole/ustanove u projektima i razmjeni iskustava sa drugim školama/ustanovama i institucijama na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou;
- obezbjeđuje uslove da osoblje ustanove/škole unaprijedi vještine komunikacije sa roditeljima i partnerima škole;
- promovise vrijednosti vaspitanja, obrazovanja, učenja, međusobne saradnje i podrške ustanove, porodice i lokalne i šire zajednice.

Standard 5: OBEZBJEĐIVANJE ZAKONITOSTI RADA USTANOVE I ADMINISTRACIJA U USTANOVIMA

Poznajući opšte zakone i propise, kao i strateška dokumenta, direktor obezbjeđuje dosljednu primjenu istih, kako bi osigurao kvalitet obrazovanja i postignuća učenika, a takođe i efikasan način upravljanja finansijskim i materijalnim resursima. Direktor zna da efikasno rukovodi administrativnim poslovima i obezbjeđuje izradu i čuvanje dokumentacije.

Deskriptori

Znanja

Direktor:

- poznaje zakone i propise koji uređuju područje obrazovanja i vaspitanja, Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju i podzakonske akte;
- poznaje specifične zakone i propise za pojedine vrste obrazovanja i vaspitanja;
- poznaje međunarodne konvencije i nacionalne propise o ljudskim pravima i pravima djeteta, uključujući i zakone/propise kojima se regulišu prava i obaveze stranaca i lica pod međunarodnom zaštitom;
- poznaje nacionalne zakonske propise o poštovanju dječjih prava;
- zna administrativne poslove i procedure u ustanovi;
- zna Pravilnik o normativima i standardima za sticanje sredstava iz javnih prihoda za ustanove;
- poznaje Zakon o radnim odnosima;
- poznaje Zakon o radu;
- poznaje osnovna prava u vezi sa zapošljavanjem (ovlašćenja direktora i primjeri iz prakse);
- poznaje Zakon o javnim nabavkama;
- poznaje Zakon o zaradama zaposlenih u javnom sektoru;
- poznaje Opšti kolektivni ugovor i Granski kolektivni ugovor u oblasti prosvjete;
- poznaje Pravilnik o vrstama zvanja, uslovima, načinu i postupku predlaganja i dodjeljivanja zvanja nastavnicima;
- poznaje Pravilnik o sadržaju, obliku i načinu utvrđivanja kvaliteta obrazovno-vaspitanog rada u ustanovama;
- poznaje Zakon o prosvjetnoj inspekciji;

- poznaje Zakon o zaštiti podataka o ličnosti;
- zna propise o zaštiti na radu (zdravi i bezbjedni uslovi za nastavu i učenje);
- poznaje ulogu stručnih i drugih organa u radu vaspitno-obrazovne ustanove;
- zna sistematizaciju i opise radnih mjesta u obrazovno-vaspitnoj ustanovi.

Praksa

Direktor:

- prati izmjene relevantnih zakona i podzakonskih akata u oblasti obrazovanja, radnih odnosa, finansija i upravnog postupka;
- koristi strateške dokumente koji se odnose na obrazovanje i pravce razvoja obrazovanja u Crnoj Gori;
- obezbjeđuje izradu opštih akata i dokumentacije ustanove na osnovu zakona i drugih propisa;
- obezbjeđuje uslove za dostupnost i primjenu opštih akata kao i njihovu jasnost i dosljednu primjenu;
- obezbjeđuje poštovanje propisa, opštih akata ustanove i ustanovljene dokumentacije;
- obezbjeđuje izradu akcionih planova nakon utvrđivanja obrazovo-vaspitnog rada i njihovu dosljednu primjenu;
- stara se o ažurnosti i primjeni procedura u vođenju propisane dokumentacije ustanove, u skladu sa zakonom;
- efikasno i zakonito prati i kontroliše postupke javnih nabavki koje sprovodi ustanova;
- efikasno planira i upravlja finansijskim resursima ustanove;
- priprema i informiše organ upravljanja o realizaciji finansijskog plana ustanove;
- obezbjeđuje postupak prijema zaposlenih u radni odnos u skladu sa zakonom;
- obezbjeđuje primjenu konvencija i propisa o ljudskim pravima i pravima djeteta;
- pokreće inicijative, prati izradu i učestvuje u izradi normativnih akata;
- utvrđuje elemente za izradu finansijskog plana škole.

Standard 6: UPRAVLJANJE LJUDSKIM RESURSIMA

Direktor stvara podsticajan ambijent za rad, profesionalni razvoj i napredovanje zaposlenih. Sistematski prati i vrednuje rad osoblja i nagrađuje uspješnost zaposlenih, u cilju osiguravanja napredovanja djece i visokih postignuća učenika.

Deskriptori

Znanja

Direktor:

- poznaje oblast međuljudskih odnosa i upravljanja odnosima (komunikacija; prevencija i rješavanje konflikata; motivisanje zaposlenih; stilovi rukovođenja; donošenje odluka; rukovođenje u kriznim situacijama; rukovođenje u procesu promjena; informisanje i savjetovanje; timski rad);
- razumije razvoj i karakteristike učenja različitih učenika/djece, u različitim razvojnim fazama, uključujući i cjeloživotno učenje;
- poznaje oblike stručnog usavršavanja i razumije njegov značaj u razvijanju ključnih kompetencija nastavnika;
- poznaje informacione tehnologije i shvata njihov značaj u savremenoj komunikaciji i saradnji.

Praksa

Direktor:

- informiše osoblje škole o svemu što je važno za njihov rad, definiše i evaluira procedure i načine informisanja;
- ličnim primjerom podstiče dobru komunikaciju i međuljudske odnose u kolektivu, zasnovane na povjerenju, poštovanju, saradnji, posvećenosti poslu, podršci ostvarivanju visokih očekivanja;
- stara se o obezbjeđivanju odgovarajućeg broja i strukture zaposlenih;
- vrši izbor novih nastavnika rukovodeći znanjima o kompetencijama neophodnim za kvalitet ustanove/škole;
- pruža zaposlenima stalnu podršku u radu i osjetljiv je na potrebe i različitosti osoblja;
- ostvaruje i prati pedagoško-instruktivni rad;
- obezbjeđuje planirani profesionalni razvoj svih zaposlenih pod jednakim uslovima uvažavajući njihova profesionalna interesovanja i potrebe ustanove, van ustanove i na nivou ustanove;
- podstiče i nagrađuje uspješnost, služeći se jasno definisanim i svima poznatim procedurama praćenja i kontrole;
- koristi različite oblike nagrađivanja, u skladu sa zakonom i opštim pravnim aktima, u cilju afirmisanja kvaliteta rada zaposlenih;
- podstiče učešće zaposlenih u svim oblastima života i rada ustanove;
- gradi kulturu učenja i dijeljenja znanja u ustanovi, obilježava uspjehe zaposlenih;
- unapređuje svoje interpersonalne vještine (socijalne i emocionalne);

- ponaša se tako da svojim stručnim i etičkim integritetom daje primjer zaposlenima, djeci/učenicima i zajednici;
- iskazuje interes i brigu za osoblje, kao najvažniji resurs škole;
- dodjeljuje ravnomjerno zadatke i poslove zaposlenima u skladu sa njihovim sposobnostima i interesovanjima;
- planira, realizuje i prati promjene, pružajući lični primjer posvećenosti i pažljivo prateći potrebe i ponašanje osoblja;
- rješava konflikte u ustanovi na konstruktivan način.

**STANDARDI KOMPETENCIJA ZA VASPITAČE
U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA**

Komisija za izradu:

Fran Vuljaj

Milodarka Patković

Milena Mijović

- Standard 1: PARTNERSTVO NA RELACIJI VRTIĆ, PORODICA, LOKALNA ZAJEDNICA**
- Standard 2: OKRUŽENJE ZA UČENJE I RAZVOJ – PROMOVISANJE DJEČJEG UČENJA I RAZVOJA**
- Standard 3: PROMOVISANJE INKLUZIJE I UKLJUČIVANJA DJECE IZ RAZLIČITIH SOCIO-KULTURNO-EKONOMSKIH KONTEKSTA**
- Standard 4: PLANIRANJE I PRIPREMA AKTIVNOSTI**
- Standard 5: POZNAVANJE METODA I STRATEGIJA UČENJA**
- Standard 6: DOKUMENTACIJA-PROCJENA PROCESA**
- Standard 7: PROFESIONALNI RAZVOJ**
- Standard 8: POŠTOVANJE ETIKE PROFESIJE**

Standard 1: PARTNERSTVO NA RELACIJI VRTIĆ, PORODICA, LOKALNA ZAJEDNICA

Vaspitač razumije i promoviše kroz rad širok spektar modela uključivanja porodice i zajednice i podstiče takve vrste partnerstava. Vaspitač saradnju sa porodicom zasniva na povjerenju i poštovanju, te doživljava roditelja kao stručnjaka za svoje dijete. Rad vaspitača jasno pokazuje poštovanje prema djetetu, porodici, kao i kulturi i okruženju iz kojeg dijete potiče.

Deskriptori

Praksa

Vaspitač:

- koristi različite oblike komunikacije za stvaranje zajednice koja povezuje djecu, roditelje, vaspitače i ostale profesionalce u vrtiću i van njega sa ciljem stvaranja boljih uslova za napredovanje djece;
- posjeduje znanje i razumije različitosti porodica iz kojih dolaze djeca;
- podržava i angažuje porodicu i zajednicu kroz uzajamno poštovanje i uvažavanje;
- pruža podršku roditeljima u razumijevanju vaspitnih i obrazovnih uticaja koje aktivnosti u vrtiću imaju na dijete;
- u saradnji sa stručnim saradnicima inicira organizovanje zajedničkih manifestacija u okruženju;
- uvažava mišljenje i preporuke roditelja u vezi sa aktivnostima saradnje vrtića i lokalne zajednice;
- aktivno učestvuje u aktivnostima uspostavljanja kvalitetnih odnosa i kontakata sa drugim vrtićima, lokalnim školama, vaspitačima u pogledu osiguravanja povoljnijih uslova za potrebe djece u grupi.

Znanja

Vaspitač:

- poznaje modalitete uključivanja roditelja i djece u manifestacije lokalne zajednice kao izvore bogaćenja procesa rada u grupi;
- poznaje i zna načine efikasnog korišćenja resursa lokalne zajednice za učenje i razvoj djece;
- zna da kreira stimulativnu sredinu za male projekte na osnovu kojih se mogu osigurati bolja povezanost vrtića, lokalne zajednice i porodice u cilju upoznavanja i poštovanja kulturne i duhovne baštine okruženja.

Stavovi

Vaspitač:

- roditeljima čini dostupnim informacije o boravku djece u vrtiću, kao i o razvojnim promjenama koje su uočene;
- njeguje dijalog sa roditeljima u svim aspektima saradnje;
- pozitivno utiče na razvoj i odnos roditelja prema konceptu neophodnosti saradnje na relaciji vrtić-porodica-lokalna zajednica, što podrazumijeva i uzajamno mijenjanje pogleda i stavova.

Standard 2: OKRUŽENJE ZA UČENJE I RAZVOJ

Vaspitač je u stanju da stvori bezbjednu i stimulativnu sredinu za učenje koja će pružati optimalne uslove za razvoj i učenje kroz igru, koja će omogućiti iskustveno učenje, otkrivanje, istraživanje i rješavanje problema neposrednog dječijeg okruženja.

Deskriptori

Praksa

Vaspitač:

- obezbjeđuje sigurno okruženje za učenje, poštujući balans između različitih vrsta aktivnosti, i aktivnosti u zatvorenom i otvorenom prostoru;
- tok i ritam aktivnosti prilagođava potrebama, uzrastu djece, vremenskim uslovima, u okruženju koje je sigurno i bezbjedno;
- ima jasna dogovorena pravila ponašanja u grupi, poštuje ideje, prijedloge, potrebe i prava djece;
- organizuje centre aktivnosti tako da omogućavaju djeci sigurno i slobodno kretanje, nudi materijale i pruža im mogućnost da samostalno biraju;
- prostor i materijale obilježava različitim simbolima kako bi omogućio lakše snalaženje u prostoru i korišćenje materijala;
- organizuje spremanje centara kao dio dnevne rutine kako bi se kod djece razvila odgovornost prema svom okruženju;
- vodi računa o ravnoteži, teži funkcionalnosti prostora.

Znanja

Vaspitač:

- zna kako da obezbijedi povoljne uslove i podršku odraslih, kako bi omogućio različite vidove aktivnog učenja, prvenstveno onih koji su zasnovani na igri;
- poznaje standarde sigurnog i stimulativnog fizičkog okruženja koje nudi razvojno primjerene rezultate, zadatke i aktivnosti;
- poznaje metode stvaranja pozitivne atmosferu u kojoj se djeca osjećaju bezbjedno i slobodno da iznesu svoje ideje i mišljenje, bez straha od pogrešnih odgovora;
- poznaje uticaj okruženja na razvoj socijalnih vještina, omogućavajući djeci prihvatanje i međusobno razumijevanje;
- zna kako da iskoristi i unaprijedi resurse vanjskog prostora za učenje i razvoj djece;
- zna da kreira sredinu u kojoj se svako dijete osjeća prihvaćeno i dobrodošlo.

Stavovi

Vaspitač:

- je svjestan da treba da bude pažljiv slušalac i posmatrač i demonstrira ove vještine djeci;
- smatra da sredina za učenje treba da podstiče na samostalno razmišljanje, zaključivanje i aktiviranje viših misaonih i čulnih procesa;
- je svjestan važnosti i ima pozitivan odnos o uključivanju roditelja i djece u odlučivanje u organizaciju prostora i materijala.

Standard 3: PROMOVISANJE INKLUZIJE I UKLJUČIVANJA DJECE IZ RAZLIČITIH SOCIO-KULTURNO-EKONOMSKIH KONTEKSTA

Deskriptori

Praksa

Vaspitač:

- podstiče interpersonalne odnose zasnovane na grupnoj solidarnosti, empatiji, saradnji i pozitivnim emocijama;
- poznaje prednosti inkluzivnih grupa, posebno njeguje postupke i aktivnosti za “razmjenu iskustava”, neformalne zajedničke aktivnosti, doživljaj vrtića kao povoljnog socijalnog “mikro-sistema”;
- podstiče dječju autonomnost, samostalno i kompetentno uključivanje u interakciju u svojoj sredini i osjećaj odgovornosti za postupke kojima su dorasli;
- planira, zajedno sa timom stručnjaka i u saradnji sa porodicom, individualni razvojni obrazovni plan za svako dijete sa smetnjama i teškoćama u razvoju;
- ohrabruje djecu da u procesu učenja koriste različite resurse, da koriste dostupne, razvojno primjerene tehnologije;
- zavisno od situacije, koristi empatiju i aktivno slušanje čime doprinosi boljoj povezanosti, razvoju povjerenja i afirmaciji djeteta;
- je osjetljiv na potrebe i interese djece/drugih;
- afirmativno govori o različitostima (razlike kao bogatstvo);
- priprema aktivnosti koje doprinose razvijanju saradničkih odnosa u grupi i koheziji grupe.

Znanja

Vaspitač:

- je osposobljen za pripremu i planiranje aktivnosti koje pomažu djeci da opažaju bez osuđivanja i etiketiranja;
- zna da koristi vještine nenasilne komunikacije;
- poznaje karakteristike razvoja djece na predškolskom uzrastu;
- zna da koristi dostupne resurse kako bi unaprijedio svoju praksu sa djecom koja potiču iz različitih socio-kulturno-ekonomskih konteksta;
- je osposobljen da u saradnji sa stručnim saradnicima i ostalim stručnjacima i roditeljima izrađuje trenutni nivo postignuća za svako dijete i postavlja prilagođene i u isto vrijeme izazovne ciljeve za dijete.

Stavovi

Vaspitač:

- je spreman da odgovori na interese i mogućnosti djece sa posebnim obrazovnim potrebama i porodica, u smislu planiranja različitih vrsta igara, aktivnosti i resursa za učenje;
- ima uspostavljen odnos povjerenja, uvažavanja i tolerancije (strpljenja i prihvatanja razlika) sa djecom i roditeljima, ali i sa kolegama u vrtiću;
- je spreman da se kontinuirano usavršava i ima razvijen osjećaj za koncept cjeloživotnog učenja;
- ne zloupotrebljava i ne tumači pogrešno važeće obrazovne politike;
- nema predrasuda i stereotipa o ranjivim kategorijama djece, već radu pristupa na odgovoran i profesionalan način;
- neverbalna komunikacija je u skladu sa verbalnim iskazom;
- razumije djetetovo ponašanje (ponašanje roditelja, kolege) bez etiketiranja i osuđivanja, te razumije da je u osnovi svakog ponašanja motiv.

Standard 4: PLANIRANJE I PRIPREMA AKTIVNOSTI

Vaspitač koristi svoje znanje i druge resurse za projektovanje, implementaciju i procjenu plana aktivnosti koji je izazovan i smislen, te promoviše sveobuhvatan razvoj i ishode učenja za svako dijete. Vaspitač planira aktivnosti kroz tematski plan u skladu sa važećim obrazovnim programom, uvažavajući sposobnosti, potrebe i prethodna znanja djece kako bi se ostvarilo napredovanje u razvoju i učenju i postigli definisani ishodi učenja i napredovanja djece.

Praksa

Vaspitač:

- planira aktivnosti polazeći od znanja i iskustava kojima djeca raspolažu;
- bira odgovarajuće i raznovrsne metode, materijale i oblike rada, kao i nastavna sredstva prilagođavajući izbor sadržaju, ciljevima učenja i djeci sa kojom radi;
- procjenjuje djelotvornost sopstvenog planiranja i shodno tome ga unapređuje;
- planira aktivnosti koje su zasnovane na igri i poštuje zakonitosti razvoja ličnosti i razvoja ponašanja, sa repertoarom radnih i kulturnih navika u ponašanju prema grupi i u okviru vrtića i porodice kao prirodne mikro-sredine;
- u svim područjima rada polazi od poštovanja i uvažavanja karakteristika razvoja i karakteristika učenja predškolskog djeteta;
- u procesu planiranja djeluje timski, uključujući djecu, roditelje, kolege i stručne saradnike;
- tematske planove temelji se na dokumentovanom opažanju;
- dnevne pripreme zasniva na aktuelnom nivou razvoja svakog djeteta i, na osnovu toga, planira i identifikuje strategije i mjere koje će preduzimati;

- u procesu planiranja integriše plan i uređenja sredinskih uslova za funkcionisanje grupe, sa uslovima za slobodno kretanje u vrtiću i ostvarivanje kontakta sa drugom djecom;
- planovi i aktivnosti su dovoljno fleksibilni da prihvataju i uključuju neplanirane situacije, promjenljive uslove, dječje potrebe i interesovanja;
- obavještava roditelje o dječjem napredovanju i boravku u vrtiću i uključuje ih u dalje planiranje;
- u procesu planiranja predviđa sigurno okruženje za učenje, poštujući ravnotežu između različitih vrsta aktivnosti, i aktivnosti u zatvorenom i otvorenom prostoru.

Znanja

Vaspitač:

- zna da prilikom planiranja odabere adekvatne aktivnosti kojima se postiže postavljeni cilj;
- zna da planira dovoljan broj varijacija za aktivnosti, kako bi zadržao angažovanost djece i postavio pred njih nove izazove;
- zna da planira adekvatan slijed aktivnosti i uputstva za rad koja su podsticajna i razumljiva djeci.

Stavovi

Vaspitač:

- prilikom planiranja poštuje različite mogućnosti, potrebe i predznanja djece sa ciljem napredovanja svakog pojedinca;
- vaspitač shvata da ima autonomiju u pogledu planiranja aktivnosti iz važećeg programa i uređivanja sredine za učenje, što podrazumijeva i odgovornost za okolnosti i postupke u obezbjeđivanju ostvarivanja postavljenih ciljeva;
- odgovorno i utemeljeno, u skladu sa dogovorenim pravilima vrši evaluaciju koja se zasniva na utvrđivanju efikasnosti ishoda i izbora dječje aktivnosti iz ugla interesa i napredovanja djece, što predstavlja polazište za dalje planiranje.

Deskriptori

Praksa

Vaspitač:

- primjenjuje različite oblike rada i aktivnosti u skladu sa znanjima i iskustvima sa kojima djeca raspoložu, individualnim karakteristikama i potrebama djece, postavljenim ciljevima, sadržajima i karakteristikama konteksta u kojem radi;
- podstiče i podržava različite stilove učenja djece i pomaže razvoj strategije učenja;
- kontinuirano podstiče razvoj i primjenu različitih misaonih vještina i oblika mišljenja;
- omogućava svakom djetetu da uči i saznaje vlastitim tempom, ali i da se interesovanja bogate i kultiviraju, usmjeravaju prema višim razvojnim nivoima, blagovremenim uviđanjem razvojnih uspona i promjena u razvoju;
- povezuje učenje novih pojmova i integriše nova iskustva i znanja sa dječjim svakodnevnim životnim situacijama tako da djeca mogu uvidjeti povezanost tema i aktivnosti i svoga iskustva;
- podstiče primjenu stečenih vještina koristeći odgovarajuće situacije učenja.

Znanja

Vaspitač:

- posjeduje znanja o ukupnom razvoju djece (kognitivnim nivoima i zoni naprednog razvoja);
- posjeduje znanja o prirodi učenja, različitim stilovima učenja i strategijama učenja;
- zna da kognitivni razvoj i postignuća djece dovede u vezu sa socio-emocionalnim razvojem i drugim aspektima razvoja.

Stavovi

Vaspitač:

- poštuje „iskustveno učenje” i djeci pruža dovoljno prilika za bogaćenje i prerađivanje životnih iskustava, saznavanjem o sebi i svijetu oko sebe neposrednim učestvovanjem;
- razumije i prihvata promjene u pristupima podučavanja uslovljene promjenama u prirodi i društvu i, shodno tome, izmijenjenim potrebama djece;
- je spreman da dijeli svoja znanja, iskustva i informacije sa kolegama;
- je spreman da se kontinuirano usavršava, prati savremene tendencije i mijenja praksu u oblasti primjene inovativnih metoda i tehnika rada.

Standard 6: DOKUMENTACIJA – PROCJENA PROCESA

Vaspitač shvata da proces posmatranja, dokumentovanja i oblici procjene zauzimaju centralno mjesto u praksi vaspitno-obrazovnog rada sa djecom predškolskog uzrasta. Vaspitač posjeduje znanje i razumije ciljeve, način korišćenja i upotrebu procesa procjenjivanja. Takođe, vaspitač zna i razumije upotrebu sistemskog zapažanja, dokumentovanja i strategija prikupljanja podataka o djetetu, na odgovoran način, i u saradnji sa drugim stručnjacima, a sve u cilju pozitivnog uticaja na djetetov razvoj. Vaspitač primjenjuje stručno i naučno zasnovane postupke u praćenju razvoja, uočavanju pozitivnih tendencija u razvoju predškolske djece i indikatora promjena u razvoju.

Deskriptori

Praksa

Vaspitač:

- postavlja i razumije ciljeve, benefite i način upotrebe procesa procjenjivanja;
- praktikuje odgovornu i tačnu procjenu radi promovisanja pozitivnih rezultata djeteta;
- razmjenjuje informacije procjene sa porodicom i drugim profesionalcima u vrtiću, poštujući privatnost podataka;
- promovise važnost vidljivosti specifičnosti i osobnosti vaspitne grupe kroz pedagošku dokumentaciju;
- koristi različite tehnike posmatranja, evidentiranja i praćenja dječjeg razvoja i napredovanja;
- redovno vodi evidenciju o svakom djetetu kako bi podržao, dokazao i dokumentovao njegovo napredovanje u razvoju i napredovanju;
- koristi relevantne podatke za praćenje napretka djece, postavlja ciljeve i u skladu sa tim planira naredne teme i aktivnosti;
- uredno vodi dječje portfolije i koristi ih pri procjenjivanju i planiranju daljeg rada.

Znanja

Vaspitač:

- razumije različite funkcije praćenja i vrednovanja dječjih postignuća;
- razumije praćenje, dokumentovanje, procjenjivanje i vrednovanje kao integralni dio učenja;
- osposobljen je za vrednovanje ishoda i blagovremeno otkrivanje tendencija u razvojnim promjenama pod uticajima pedagoških mjera i postupaka u okviru programa vaspitno-obrazovnog rada;
- osposobljen je za primjenu metodoloških postupaka u funkciji uviđanja manifestacija i indikatora promjena u razvoju uz podršku stručnih saradnika (logoped, psiholog, defektolog itd.);
- osposobljen je za prikupljanje i sortiranje produkata kojima se mogu argumentovati i objasniti uočene razvojne promjene, uključujući i “osjetljive periode razvoja”.

Stavovi

Vaspitač:

- obezbjeđuje da sve zainteresovane strane učestvuju u planiranju, realizaciji i evaluaciji rada;
- podatke do kojih dolazi u procesu posmatranja i praćenja djece koristi u planiranju rada sa grupom, za planiranje individualizovanih aktivnosti, te saradnju sa porodicom i školom;
- je otvoren za nove ideje, pristupe i informacije, i sposoban je procijeniti šta je od toga primjenljivo i šta doprinosi unapređenju njegovog rada.

Standard 7: PROFESIONALNI RAZVOJ

Vaspitač je posvećen cjeloživotnom učenju, kontinuirano produbljuje svoja stručna, metodska i praktična znanja i vještine i preuzima odgovornost za učešće u aktivnostima profesionalnog razvoja; kontinuirano evaluira svoj rad, promišlja o njemu na osnovu prikupljenih dokaza i unapređuje svoju praksu, uspostavlja i održava profesionalne odnose, aktivno učestvuje u radu profesionalnih mreža, nastoji da ostvari saradnju sa kolegama u vrtiću i široj profesionalnoj zajednici.

Deskriptori

Praksa

Vaspitač:

- koristi sve mogućnosti za cjeloživotno učenje da bi usavršio znanja i vještine potrebne za unapređivanje vaspitno-obrazovnog procesa (stručnu literaturu, on-line seminare, akreditovane seminare, istraživanja vaspitno-obrazovnog procesa, konferencije, stručne skupove, okrugle stolove, ogledne i ugledne časove, mentorstvo i drugo);
- kontinuirano stiče, proširuje i produbljuje svoja stručna i metodička znanja i znanja iz drugih oblasti sa ciljem unapređivanja procesa razvoja i napredovanja djece;
- aktivno učestvuje u aktivnostima profesionalnog razvoja unutar vrtića, kao što su radionice, seminari, okrugli stolovi, debate, konsultacije, mentorstvo, ogledni i ugledni časovi i drugo;
- učestvuje u profesionalnim aktivnostima van vrtića: razmjena iskustava sa kolegama iz drugih predškolskih ustanova i vaspitno-obrazovnih institucija, konferencije, seminari, kursevi, projekti, istraživanja, studijske posjete, stručna udruženja i slično;
- na osnovu prikupljenih dokaza, promišlja o svom radu, njegovim dobrim stranama i u skladu sa tim mijenja i unaprijeđuje svoju praksu;
- uspostavlja i održava dobre profesionalne odnose s kolegama, razmjenjuje informacije i iskustva, stručnu literaturu, daje i prihvata savjete i pruža podršku u rješavanju problema u vrtiću i van njega;
- koristi ICT za učešće u radu formalnih i neformalnih profesionalnih grupa, mreža i foruma;
- mijenja svoju praksu na osnovu podataka zasnovanih na eksternoj i internoj evaluaciji i istraživanjima.

Znanja

Vaspitač:

- poznaje različite tehnike za samoevaluaciju i rješavanje problema sa ciljem analiziranja i promišljanja o svom radu i planiranje odgovarajućih aktivnosti za unapređivanje sopstvenog rada;
- zna da izvrši samoprocjenu potreba za profesionalnim razvojem, pripremi i implementira lični plan profesionalnog razvoja usklađen sa sopstvenim potrebama i potrebama vrtića u kojem radi;
- poznaje savremene informacione i komunikacione tehnologije (ICT) i mogućnosti koje one pružaju za pribavljanje informacija o savremenoj stručnoj i pedagoškoj literaturi, bazama podataka, događajima relevantnim za njegovu struku, za selektovanje i korišćenje odovarajućih sadržaja dostupnih na internetu.

Stavovi

Vaspitač:

- je svjestan potrebe za cjeloživotnim učenjem i promišljanjem o sopstvenom radu sa ciljem njegovog unapređivanja;
- ima pozitivan odnos prema profesionalnim standardima i etičkom kodeksu profesije kao i tendenciju usaglašavanja sopstvenog rada sa istim;
- ima pozitivan odnos prema reformskim zahtjevima i inovacijama;
- ima pozitivan odnos prema saradnji sa kolegama u vrtiću i van njega.

Standard 8: POŠTOVANJE ETIKE PROFESIJE

Vaspitač profesionalno izvršava sve svoje obaveze prema pedagoškim načelima i načelima struke i u svakoj prilici se ponaša i ophodi tako da doprinosi poštovanju i ugledu svoje profesije. Poštuje dostojanstvo, jedinstvenost i vrijednost svakog pojedinca (djeteta, člana njegove porodice, svojih kolega...).

Deskriptori

Praksa

Vaspitač:

- poštuje i štiti prava na privatnost podataka;
- zastupa prava svakog djeteta i porodice u skladu sa važećim zakonodavnim okvirom, Konvencijom o pravima djeteta i drugim konvencijama;
- uvažava različitosti i odnosi se jednako prema svakom djetetu bez obzira na njegovu nacionalnu, vjersku, razvojnu i socio-ekonomsku posebnost;
- preduzima sve potrebne korake da zaštiti dijete od zlostavljanja, zapostavljanja i zloupotreba;
- poštuje radne obaveze, radno vrijeme, radne zadatke i pravila ponašanja na radnom mjestu i u javnosti, te obaveze i potrebe drugih;
- štiti svako dijete od onoga što mu može ugroziti integritet, zdravlje ili prilike za razvoj i učenje.

Znanja

Vaspitač:

- poznaje mehanizme efektivne komunikacije sa djecom, porodicama i radnim okruženjem;
- poznaje principe i načela programa, te ih kompetentno predstavlja drugima;
- razumije važnost uvažavanja i poštovanja porodice bez obzira na njihove posebnosti.

Stavovi

Vaspitač:

- ima pozitivan stav o timskom radu i neophodnosti istog;
- svjestan je svoje odgovornosti i složenosti svog posla u odnosu na sebe, djecu i druge kolege;
- promovira primjenu i značaj primjenjivanja strategije konstruktivnog rješavanja eventualnih konflikata.

STANDARDI KOMPETENCIJA ZA PEDAGOGE U VASPITNO – OBRAZOVNIM USTANOVAMA

Komisija za izradu:

Radoje Novović

Nađa Luteršek

Tanja Vujović

Slavica Vujović

Danka Novović

Nataša Tomović

Dinamične promjene koje se odvijaju u svim sferama života dovode do promjena i u samoj školi. Djeca i mladi danas moraju naučiti da žive u svijetu brzih promjena, a isto tako naučiti da sami doprinose razvoju. Stoga odgovoriti izazovima koji se stavljaju pred savremenu školu i sve koji rade u vaspitno-obrazovnom procesu podrazumijeva visoku stručnost i odgovornost. Pedagoške kompetencije treba da odgovore svim izazovima savremenog svijeta i generacije koja je pred nama. Samim tim se pred stručnog saradnika – pedagoga postavljaju stalni izazovi i zahtjevi da neke uloge promijeni, neke napusti i prihvati neke nove. A upravo je iniciranje promjena jedna od ključnih uloga pedagoga u vaspitno-obrazovnoj ustanovi.

Od pedagoga se očekuje da kroz kontinuirano profesionalno usavršavanje i odgovornu participaciju u cjelokupnom djelovanju vaspitno-obrazovne ustanove doprinosi njenom kvalitetnijem radu i istovremeno i sopstvenom razvoju. Posao pedagoga obuhvata najšira područja rada – od planiranja i programiranja do vrednovanja rezultata uz saradnju sa svim akterima u tom procesu.

Kompetencije³ koje pedagogu omogućavaju da efikasno deluje u savremenoj vaspitno/obrazovnoj ustanovi su prije svega:

- personalne (ponašanje i reagovanje),
- stručne (znanja iz struke),
- razvojne (unapređivanje procesa),
- akcione (djelovanje u praksi),
- socijalne kompetencije (međuljudski odnosi).

Profesionalne kompetencije pedagoga podrazumijevaju njegovu stručnu osposobljenost i sposobnost djelotvornog povezivanja pedagoške teorije i prakse.

³ Staničić, S. (2005)

Standard 1: PEDAGOG SE NEPOSREDNO ANGAŽUJE U PROCESU PLANIRANJA, PROGRAMIRANJA I ORGANIZACIJE RADA VASPITNO – OBRAZOVNE USTANOVE I NA TAJ NAČIN DOPRINOSI OSTVARIVANJU NJENE MISIJE I VIZIJE

Deskriptori

Znanja

Pedagog posjeduje znanja o:

- savremenim tendencijama u pedagogiji i promjeni obrazovne paradigme;
- savremenim tendencijama u planiranju i programiranju rada u vaspitno-obrazovnoj ustanovi;
- procesu i procedurama dolaženja do misije i vizije ustanove;
- metodologiji izrade svih planova i programa na nivou ustanove;
- specifičnostima pojedinih vidova/nivoa planiranja i programiranja vaspitno-obrazovnog rada;
- razvojnom planiranju kao osnovi za ostvarivanje neophodnih promjena u svim segmentima života i rada u vaspitno-obrazovnim ustanovama;
- zahtjevima savremene didaktike i metodike u vezi sa planiranjem svih vidova nastave/učenja u cilju ostvarivanja principa aktivne nastave/učenja;
- nastavnom planu/kurikulumu za vaspitno-obrazovne ustanove;
- ljudskim i materijalnim resursima kojima vaspitno-obrazovna ustanova raspolaže;
- snagama i slabostima unutar ustanove i u lokalnoj zajednici relevantnim za planiranje i programiranje rada ustanove;
- načinima za procjenu potreba svih aktera u vaspitno-obrazovnom procesu radi unapređivanja procesa planiranja na nivou ustanove.

Praksa

Pedagog:

- neposredno učestvuje u izradi koncepcije godišnjeg plana i programa rada vaspitno-obrazovne ustanove kao i u izradi pojedinih njegovih djelova;
- neposredno učestvuje u radu tima za razvojno planiranje vaspitno-obrazovne ustanove i doprinosi kvalitetu razvojnog plana u cilju ostvarivanja vizije ustanove;
- koordinira timom za profesionalni razvoj nastavnika na nivou ustanove i učestvuje u donošenju plana za ovu oblast;
- neposredno učestvuje u izradi akcionog plana za unapređenje kvaliteta rada na osnovu izvještaja o eksternoj evaluaciji ustanove;
- donosi, u saradnji sa ostalim stručnim saradnicima i nastavnicima/vaspitačima, plan i program podrške učenicima/djeci na nivou vaspitno-obrazovne ustanove;

- edukuje nastavnike/vaspitače (kroz stručna predavanja i/ili konsultacije) o savremenim zahtjevima u planiranju nastave/učenja;
- pruža podršku nastavnicima/vaspitačima u planiranju i pripremanju nastave/učenja (redovne, dopunske i dodatne nastave/aktivnosti i vannastavnih aktivnosti/specijalizovani programi i obaveznih izbornih sadržaja) u cilju unapređenja kvaliteta nastave/učenja;
- pomaže i podržava nastavnike/vaspitače u izradi ličnog plana profesionalnog razvoja;
- daje instrukcije nastavniku/vaspitaču mentoru u izradi plana stručnog osposobljavanja pripravnika;
- savjetuje nastavnika/vaspitača – odjeljenjskog starješinu u donošenju plana rada odjeljenjske zajednice;
- savjetuje članove stručnog aktiva nastavnika/vaspitača u donošenju plana rada;
- inicira i učestvuje u inovativnim vidovima planiranja nastave/učenja (tematsko planiranje, planiranje timske nastave, planiranje međupredmetnih oblasti, projektne nastave/učenja i slično);
- učestvuje u izradi individualnog obrazovnog programa /IROP-a i individualnog tranzicionog plana za djecu sa teškoćama i smetnjama u razvoju;
- učestvuje u izradi programa rada sa darovitom djecom/učenicima;
- učestvuje u izradi plana i programa profesionalne orijentacije učenika;
- priređuje različite instrumente za procjenu i samoprocjenu kvaliteta različitih planova i programa rada na nivou vaspitno-obrazovne ustanove u cilju njihovog unapređivanja;
- formira/učestvuje u formiranju vaspitne grupe odjeljenja/prvog razreda;
- raspoređuje novoupisane učenike/novoupisanu djecu po odjeljenjima/vaspitim grupama.

Standard 2: PEDAGOG DOPRINOSI UNAPREĐENJU KVALITETA VASPITNO-OBRAZOVNOG RADA PRUŽAJUĆI STRUČNU POMOĆ NASTAVNICIMA/VASPITAČIMA U PROCESU ORGANIZACIJE I REALIZACIJE NASTAVE/AKTIVNOSTI

Deskriptori

Znanja

Pedagog posjeduje znanja o:

- opštim ciljevima i ishodima vaspitanja i obrazovanja kao i standardima postignuća djece/učenika i njihovoj međusobnoj povezanosti;
- kognitivnom razvoju djece/učenika i njegovom uticaju na učenje;
- prirodi učenja, različitim stilovima učenja i strategijama učenja;
- individualnim razlikama u učenju, postignuću i potrebama učenika/djece u nastavi/učenju;
- kurikulumu i savremenim metodama i oblicima nastave/učenja;

- vezi između ciljeva učenja i aktivnosti djece/učenika u procesu učenja/nastave;
- psihičkom, emocionalnom i socijalnom razvoju djece/učenika;
- različitim vrstama motivacije i tehnike motivisanja djece/učenika za učenje;
- tehnikama uspješne komunikacije i saradnje;
- dinamici i interpersonalnim odnosima u odjeljenju/vršnjačkoj grupi/vaspitnoj grupi;
- stvaranju pozitivne pedagoške klime u odjeljenju/vršnjačkoj grupi/vaspitnoj grupi.

Praksa

Pedagog:

- savjetuje nastavnike/vaspitače u didaktičko-metodičkom koncipiranju nastave/učenja (izboru nastavnih/vaspitno-obrazovnih metoda i oblika rada);
- podržava i pruža pomoć nastavnicima/vaspitačima u inoviranju nastave/učenja uz primjenu savremenih metoda i tehnologija;
- podstiče nastavnike/vaspitače na horizontalno učenje i međusobno hospitovanje u cilju unapređenja kvaliteta nastave/učenja;
- osnažuje nastavnike/vaspitače za kreiranje podsticajne sredine za učenje – atmosfere u učionici/radnoj sobi u kojoj su pitanja djece/učenika i njihova samostalna misaona aktivnosti poželjni;
- hospituje časove/aktivnosti, daje konstruktivnu povratnu informaciju nastavniku/vaspitaču o kvalitetu nastavnog časa/aktivnosti i daje prijedloge za njihovo unapređenje;
- pruža stručnu pomoć nastavnicima za primjenu različitih metoda i tehnika procjenjivanja i ocjenjivanja;
- saraduje sa nastavnicima/vaspitačima na osmišljavanju aktivnosti rada sa darovitom djecom i djecom sa smetnjama i teškoćama u razvoju;
- radi na osnaživanju vaspitača i nastavnika za rad sa djecom i učenicima iz osjetljivih društvenih grupa;
- radi na osnaživanju vaspitača/nastavnika za timski rad, kroz koordinaciju stručnih aktiva, komisija, timova;
- pruža pomoć nastavnicima u ostvarivanju zadataka profesionalne orijentacije učenika;
- pruža pomoć nastavnicima/vaspitačima u realizaciji oglednih i uglednih časova/aktivnosti;
- promovise nastavnike/vaspitače koji na kvalitetan način realizuju proces nastave/učenja (primjeri dobre prakse);
- upoznaje odjeljenske starješine i odjeljensko vijeće sa relevantnim karakteristikama novih učenika
- pruža pomoć odjeljenskim starješinama u realizaciji preventivnih i razvojnih sadržaja na časovima odjeljenske zajednice;
- pruža pomoć pripravnicima u procesu uvođenja u posao.

Standard 3: OD PEDAGOGA SE OČEKUJE NAUČNO UTEMELJENO PRAĆENJE I PROCJENJIVANJE VASPITNO-OBRAZOVNOG PROCESA I OSTALIH PODRUČJA RADA U USTANOVI, RADI NJENOG KONTINUIRANOG UNAPREĐIVANJA

Deskriptori

Znanja

Pedagog posjeduje znanja o:

- značaju i procesu sprovođenja samoprocjenjivanja na nivou ustanove i nivou pojedinca;
- eksternoj i internoj procjeni i utvrđivanju kvaliteta rada ustanove;
- eksternoj i eksterno-internoj provjeri znanja učenika;
- upotrebi podataka dobijenih kroz istraživanja i proces samoprocjenjivanja za unapređenje kvaliteta rada pojedinaca i ustanove;
- metodologiji pedagoških istraživanja;
- metodologiji akcionog istraživanja;
- elementima procjenjivanja nastave/učenja;
- izradi i primjeni jednostavnih instrumenata (anketa, upitnik, protokol za opservaciju časa/aktivnosti, skala procjene, intervju, ček lista...);
- školskom procjenjivanju i ocjenjivanju učenika (formativno i sumativno ocjenjivanje);
- savremenim pedagoškim zahtjevima u ocjenjivanju učenika;
- zahtjevima pri izradi različitih testova znanja;
- opisnom i ciljnom ocjenjivanju učenika;
- indikatorima za eksternu procjenu kvaliteta rada ustanove.

Praksa

Pedagog:

- analizira izvještaj eksternog utvrđivanja kvaliteta rada ustanove i predlaže mjere za unapređenje kvaliteta rada;
- sprovodi istraživanja aktuelnih pitanja i/ili problema u cilju unapređivanja kvaliteta rada u ustanovi u kojoj je zaposlen;
- kao član tima sprovodi proces samoevaluacije kvaliteta rada ustanove za pojedina područja;
- piše izvještaj na osnovu rezultata samoevaluacije i predlaže mjere za unapređenje kvaliteta rada ustanove;
- u saradnji sa ostalim stručnim saradnicima i nastavnicima analizira uspjeh učenika u učenju i vladanju i vrši interpretaciju utvrđenih rezultata;
- zajedno sa odjeljenjskim starješinom/vaspitačem i drugim stručnim saradnicima prati napredovanje djece/učenika za koju/koje se izrađuje individualni razvojni obrazovni program i piše izvještaj o njihovom napredovanju;

- timski sprovodi samoevaluaciju plana za profesionalni razvoj nastavnika/vaspitača na nivou ustanove i piše izvještaj sa preporukama za dalji rad;
- pruža podršku nastavnicima/vaspitačima i pomaže im u sprovođenju akcionog istraživanja;
- kao koordinator za sprovođenje eskerne i eksterno-interne provjere znanja učenika, obrađuje podatke, analizira ih i interpretira;
- o sprovedenim analizama i rezultatima izvještava nastavničko/stručno vijeće;
- procjenjuje i neposredno analizira nastavu/učenje.

Standard 4: PEDAGOG PRUŽA PODRŠKU DJECI/UČENICIMA U CILJU OSTVARIVANJA NJIHOVIH OPTIMALNIH RAZVOJNIH MOGUĆNOSTI I VASPITNO-OBRAZOVNIH POSTIGNUĆA

Deskriptori

Znanja

Pedagog posjeduje znanja o:

- razvojnim karakteristikama djetinjstva i adolescencije (kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj);
- načinima provjere kognitivne, emocionalne i socijalne zrelosti djece za polazak u školu;
- metodama i tehnikama savjetodavnog rada sa djecom/učenicima;
- primjeni instrumenata za ispitivanje zrelosti djece za polazak u školu;
- prirodi procesa učenja, metodama i tehnikama uspješnog učenja, stilovima učenja, načinima i tehnikama razvijanja motivacije za učenje;
- uticaju učenja po modelu na razvoj ličnosti djece/učenika;
- dinamici grupe, značaju i načinima podsticanja pozitivne atmosfere u odjeljenju/grupi/vaspitnoj grupi;
- značaju zdravih stilova života za sveukupan razvoj djeteta;
- dječijim pravima i mehanizmima za njihovu zaštitu;
- primjeni različitih preventivnih programa.

Praksa

Pedagog:

- obavlja savjetodavni rad sa učenicima;
- utvrđuje kognitivnu, emocionalnu i socijalnu zrelost djece za polazak u školu;
- prati i predlaže mjere/intervencije za napredovanje djece koja se školuju prema IROP-u;
- prati i predlaže mjere/intervencije za napredovanje darovite djece;
- radi sa djecom/učenicima na razvijanju dobrih interpersonalnih odnosa u odjeljenju/vaspitnoj grupi;
- radi na profesionalnoj orijentaciji i karijernom vođenju učenika;

- pomaže djeci/učenicima u rješavanju konflikata na konstruktivan način;
- pomaže nastavnicima/vaspitačima da razumiju uticaj sopstvenog ponašanja na razvoj ličnosti djeteta/učenika;
- podržava i podstiče participaciju djece/učenika u svim segmentima života i rada škole;
- sprovodi aktivnosti u različitim preventivnim i drugim programima podrške djeci/učenicima;

Standard 5: PEDAGOG RADI NA UNAPREĐENJU SARADNJE VASPITNO-OBRAZOVNE USTANOVE SA PORODICOM I RELEVANTNIM INSTITUCIJAMA

Deskriptori

Znanja

Pedagog posjeduje znanja o:

- uticaju strukture porodice na kognitivno, emocionalno i socijalno funkcionisanje djeteta/učenika;
- važnosti saradnje sa roditeljima i građenju partnerstva porodice i ustanove za sveukupan razvoj djeteta;
- metodama, oblicima i sadržajima koji unapređuju saradnju porodice i ustanove;
- uticaju kulturoloških različitosti na saradnju porodice, ustanove i zajednice;
- tehnikama uspješne komunikacije;
- ciljeve, djelokrug rada i nadležnosti institucija sa kojima uspostavlja saradnju;
- o poslovnoj komunikaciji i saradnji sa institucijama.

Praksa

Pedagog:

- sprovodi programe koji unapređuju partnerstvo porodice i ustanove;
- prema potrebi priprema i realizuje radionice za roditelje sa stručnim temama;
- pomaže roditeljima da postanu aktivni i uključe se u pojedine oblike rada ustanove (redovna nastava/učenje, sekcije, projekti) i participiraju u svim segmentima rada ustanove;
- pruža podršku roditeljima djece/učenika koji imaju poteškoće u razvoju, učenju, probleme u ponašanju, profesionalnoj orijentaciji;
- upoznaje roditelja sa dokumentima o zaštiti djece;
- radi sa roditeljima u cilju prikupljanja podataka o djeci/učenicima preporučenih od nadležnih institucija;
- pruža pomoć nastavnicima/vaspitačima u procesu saradnje sa roditeljima;
- saraduje sa savjetom roditelja;
- obavlja intervju s roditeljima pri upisu djece u prvi razred;

- angažuje se na informisanju roditelja o značajnim temama i pitanjima koja se tiču djece/učenika (kutak za roditelje, zidne novine, informator za roditelje, sajt škole/vrtića...);
- saraduje sa institucijama od značaja za vaspitno-obrazovni rad.

Standard 6: PEDAGOG SE KONTINUIRANO PROFESIONALNO RAZVIJA I DIJELI VIZIJU CJELOŽIVOTNOG UČENJA SA OSTALIM UČESNICIMA VASPITNO-OBRAZOVNOG PROCESA

Deskriptori

Znanja

Pedagog posjeduje znanja o:

- značaju timskog rada, načinima formiranja timova (podjela uloga i zadataka u timu) i pružanju podrške timovima u ustanovi;
- značaju stvaranja dobrih saradničkih odnosa za uspješno funkcionisanje ustanove;
- o konstruktivnoj komunikaciji sa saradnicima u ustanovi;
- o značaju sopstvenog profesionalnog razvoja;
- karakteristikama učenja odraslih.

Praksa

Pedagog:

- učestvuje u formiranju različitih timova u ustanovi;
- učestvuje u radu tima ili koordinira radom pojedinih timova u ustanovi (profesionalni razvoj na nivou ustanove, samoevaluacija, tim za izradu IROP-a, tim za krizna stanja u ustanovi...);
- analizira svoj rad i pravi lični plan profesionalnog razvoja;
- prati savremena kretanja u pedagoškoj teoriji i praksi;
- saraduje sa drugim kolegama na različitim projektima i aktivnostima u vezi sa stručnim usavršavanjem;
- učestvuje na seminarima i drugim oblicima stručnog usavršavanja van ustanove;
- vodi svoj profesionalni portfolio u kojem dokumentuje rad i napredovanje;
- priprema prezentacije i referate i učestvuje na različitim skupovima i konferencijama;
- saraduje sa nastavnicima/vaspitačima i učestvuje u realizaciji plana za profesionalni razvoj nastavnika/vaspitača na nivou ustanove;
- podstiče i uključuje nastavnike/vaspitače u različite oblike stručnog usavršavanja;
- svojim djelovanjem doprinosi stvaranju podsticajne klime za učenje i profesionalni razvoj nastavnika;
- upućuje nastavnike/vaspitače na aktuelne sadržaje iz stručne literature.

Dominantan fokus rada pedagoga

Pedagog u školi/vrtiću svoj rad, pored ostalog, temelji na zajedničkim vrijednostima i uvjerenjima koje dijeli s učenicima, nastavnicima i roditeljima.

Svojom ličnošću, odnosom prema poslu i cjelokupnim djelovanjem doprinosi kulturi povjerenja i poštovanja, afirmiše misiju škole/vrtića i kulturu ponašanja u skladu s dogovorenim pravilima.

Zalaže se za uključivanje što većeg broja zaposlenih u aktivnosti razvoja ustanove, doprinosi građenju škole/vrtića kao *zajednice koja uči i u kojoj se uči*.

Afirmiše značaj škole/vrtića kao *zajednice odrastanja* u kojoj se djeca/učenici osjećaju uspješno i zadovoljno i kojoj mogu pokazivati svoja znanja, vještine i sposobnosti.

Rad pedagoga karakteriše intenzivna saradnja, komunikacija i timski rad sa svim akterima vaspitno-obrazovnog procesa. Kao inicijator promjena i pedagoškog razvoja škole/vrtića saraduje sa kolegama iz struke radi refleksije prakse.

Tako na najbolji način doprinosi građenju i zaštiti ličnog i profesionalnog identiteta, integriteta i dostojanstva.

Uslovi za rad pedagoga

Uspješna realizacija poslova navedenih u ovom dokumentu pretpostavlja odgovarajuću organizaciju i uslove rada.

Svaka vaspitno-obrazovna ustanova treba da obezbijedi sljedeće:

- posebnu kancelariju sa odgovarajućim namještajem u kojoj bi radio i u skladu sa principom povjerljivosti i mogao obavljati savjetodavni i instruktivni rad,
- kompjuter i internet konekciju,
- adekvatne pedagoške instrumente za rad sa učenicima i roditeljima,
- stručnu literaturu.

**STANDARDI KOMPETENCIJA ZA PSIHologe
U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI, OSNOVNOJ I SREDNJOJ ŠKOLI**

Komisija za izradu:

Anđa Backović

Zoran Lalović

Radmila Bajković

Ana Čalov-Prelević

Tamara Milić

Sreten Lutovac

Uloga psihologije u procesu vaspitanja i obrazovanja

Kvalitetno obrazovanje, u čijem je fokusu sveobuhvatan razvoj djeteta i mlade osobe, koristi saznanja psihologije: o psihičkom razvoju i karakteristikama djece, mladih i odraslih, o procesima socijalizacije i učenja, o motivaciji, komunikaciji, o procjenjivanju znanja, sposobnosti, osobina ličnosti itd.

Psiholog⁴ u predškolskoj ustanovi (PU) i školi pomaže djeci/učenicima da se razvijaju i ostvaruju postignuća u skladu sa svojim potencijalima. U tome se prepoznaje širok spektar usluga, na liniji obrazovanje – mentalno zdravlje, koje psiholog može da pruži djeci/učenicima, njihovim porodicama, školi i sistemu obrazovanja. Zajedno sa osobljem škole/PU, sa roditeljima, stručnjacima za mentalno zdravlje i socijalnu zaštitu, psiholog doprinosi izgradnji i održivosti sigurnog i bezbjednog ambijenta za sveobuhvatan fizički i psihički razvoj svakog djeteta i mlade osobe. U tome se posebno naglašava snažna povezanost PU/škole i porodice.

Ciljevi standarda kompetencija psihologa u predškolskoj ustanovi i školi

Polazeći od toga da pojam *standard* označava ukupnost različitih uslova i očekivanja koji određuju nivo kvaliteta, standardi rada psihologa treba da odrede uslove koji obezbjeđuju kvalitet njihovog rada sa djecom/učenicima, osobljem u PU/školi, sa roditeljima, grupama i organizacijama u zajednici, doprinoseći time i društvenom razvoju u cjelini.

Standardi kompetencija psihologa koji radi u predškolskoj ustanovi, osnovnoj i srednjoj školi, treba da odrede što se od psihologa očekuje da zna i koje vještine treba da pokazuje u svakodnevnoj praksi da bi na efektivan način doprinosio razvoju, napredovanju i postignućima svakog djeteta/učenika, u različitim razvojnim fazama.

Psiholog, prvenstveno, pomaže djeci/učenicima da ostvaruju razvojne potencijale, unapređuju psihičko i fizičko zdravlje, razvijaju kompetencije za uspješno učenje, kvalitetan život i rad.

Riječ je o sljedećim osnovnim grupama kompetencija:

- emocionalne kompetencije,
- socijalne kompetencije,
- akademske kompetencije.

Kome i čemu mogu da koriste standardi kompetencija

Standardi se mogu koristiti u sljedeće svrhe:

- da afirmišu profesiju psihologa, njen značaj za podsticanje razvoja djece/učenika, PU/škole i društva,
- rukovodstvu predškolske ustanove/škole, i sistemu obrazovanja, da utvrđuju i unapređuju kvalitet,
- da omoguće procjenu kvaliteta rada psihologa u predškolskoj ustanovi/školi,
- za kreiranje programa inicijalnog obrazovanja psihologa,
- da podrže i budu smjernice za profesionalni rast i razvoj psihologa u predškolskoj ustanovi/školi,
- za kreiranje programa profesionalnog razvoja psihologa u PU/školi.

⁴ Svi izrazi koji se u ovom materijalu koriste u muškom rodu obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

Standard 1: U RADU SA DJECOM/UČENICIMA, RODITELJIMA⁵, NASTAVNICIMA⁶, RUKOVODIOCEM I DRUGIM OSOBLJEM PREDŠKOLSKE USTANOVE/ŠKOLE, OD PSIHOLOGA SE OČEKUJE DA NEPOSREDNO PODRŽAVA, USMJERAVA I PRATI SVEUKUPAN RAZVOJ I NAPREDOVANJE SVAKOG DJETETA/UČENIKA, NJIHOVA RAZVOJNA I AKADEMSKA POSTIGNUĆA

Deskriptori

Znanja

Psiholog posjeduje znanja o:

- mentalnom zdravlju, o intervencijama za njegovo očuvanje i unapređenje;
- razvojnim karakteristikama na različitim uzrastima;
- individualnim razlikama u razvoju, dinamici porodičnog života, učenju i postignućima, o potrebama u vaspitno-obrazovnom radu/nastavi djece/učenika sa različitim sposobnostima;
- porodičnom sistemu i drugim faktorima socijalizacije, njihovom uticaju na razvoj ličnosti, karaktera, postignuća djeteta/učenika;
- procesu vaspitanja i razvoja karaktera, o razvoju socijalnih i emocionalnih kompetencija;
- djelotvornoj komunikaciji i nenasilnom rješavanju konflikata;
- uticaju fizičkog, emocionalnog, socijalnog, kognitivnog i moralnog razvoja učenika na učenje
- načinima ispitivanja i mjerenja sposobnosti i osobina ličnosti;
- karakteristikama psiholoških mjernih instrumenata, odgovornom i etičkom korišćenju istih;
- pravnim propisima i etičkim pravilima koja osiguravaju najbolji interes djeteta/učenika, sprečavanje diskriminacije, predrasuda, stereotipa;
- teorijama učenja i nastave, efikasnim metodama realizacije vaspitno-obrazovnog rada/nastave i učenja;
- karakteristikama koje utiču na motivaciju i učenje;
- razvoju ljudskih resursa, formiranju i dinamici grupa, optimalnoj klimi u grupama u PU/školi u cjelini.

Praksa

U radu sa djecom/učenicima psiholog:

- promovise poštovanje različitosti, toleranciju i nediskriminaciju, tako što sa osobljem PU/škole prati klimu i etos ustanove i utiče na razvijanje optimalanog ambijenta za očuvanje fizičkog i mentalnog zdravlja i dostojanstva svakog djeteta/učenika;
- doprinosi stvaranju uslova za planiranu podršku razvoju emocionalnih, kognitivnih i socijalnih kompetencija djece/učenika, kako bi se omogućilo adekvatno podsticanje vaspitno-obrazovnog rada/nastave i učenja;

⁵ Termin roditelj označava hranitelje i staratelje djeteta.

⁶ Pojmom nastavnik obuhvaćen je i pojam vaspitač, jer je on nastavnik predškolskog vaspitanja i obrazovanja. Prema Opštem zakonu o obrazovanju i vaspitanju (2013), član 10, pojam nastavnik odnosi se na: nastavnike, vaspitače, stručne saradnike, saradnike u nastavi i druge izvođače obrazovno-vaspitnog rada.

- učestvuje u prepoznavanju darovite djece i učenika, i njihovih potreba, učestvuje u osmišljavanju aktivnosti za podsticanje njihovih sposobnosti i vještina;
- identifikuje teškoće koje utiču na razvoj, odnose i postignuća djeteta/učenika, predlaže mjere za njihovo prevazilaženje, učestvuje u njihovom sprovođenju i u evaluaciji ishoda;
- učestvuje u razvijanju i realizaciji preventivnih i savjetodavnih programa/aktivnosti za djecu/učenike, prije svega u oblasti prevencije svih oblika nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja, prevenciji rizičnih ponašanja, zatim programa za razvijanje tolerancije, empatije, nenasilnog rješavanja sukoba;
- učestvuje u praćenju primjene individualnog plana podrške, ukoliko je postavljen;
- primjenjuje različite metode savjetovanja i komunikacije u radu sa učenicima (individualno, grupno) u skladu sa procjenama potreba;
- realizuje neposredni rad sa djecom/učenicima, planira podršku i prati njihovo napredovanje;
- po potrebi sprovodi intervencije u krizi na individualnom nivou, na nivou odjeljenja i nivou škole;
- radi inicijalnu procjenu emocionalnog, socijalnog i kognitivnog statusa djeteta prilikom upisa u školu;
- procjenjuje sposobnosti i interesovanja učenika i usmjerava ih prema određenim vrstama škole (profesionalna orijentacija);
- priprema učenike za uspješan prelazak iz jednog na sljedeći nivo obrazovanja (procjena interesovanja i mogućnosti djeteta);
- organizuje i usmjerava rad učeničkih organizacija u školi, zalaže se zajednako učešće svih učenika;
- identifikuje koji su još oblici podrške i usluga dostupni djeci/učenicima u lokalnoj zajednici i kontaktira stručnjake iz odgovarajućih ustanova da bi djeci/učenicima obezbijedili iste;
- koristi relevantne psihološke instrumente za procjenjivanje sposobnosti i osobina, kao i za praćenje razvoja, usmjeravanje i napredovanje djeteta/učenika, počev od upisa u školu;
- procjenjuje i prati psihički razvoj i napredovanje djeteta u pojedinim razvojnim oblastima, počev od upisa u predškolsku ustanovu;
- učestvuje u izradi, praćenju i evaluiranju individualnih razvojno-obrazovnih programa (IROP), kao i programa prelaska iz vrtića u osnovnu školu (tranzicioni plan) u saradnji sa ostalim članovima stručne službe škole (pedagogom, logopedom);
- učestvuje u izradi, praćenju i evaluiranju individualnih tranzicionih programa za učenike sa posebnim obrazovnim potrebama pri upisu u srednje škole, a u saradnji sa ostalim članovima stručne službe škole (pedagogom, logopedom);
- posjećuje vaspitne grupe/odjeljenja i prati vaspitno-obrazovni rad/nastavu, prati klimu, grupnu dinamiku, odnose, djecu sa kojima radi individualno (njihovo ponašanje, postignuće, uklopljenost u grupu), prilagođavanje djece sa teškoćama u razvoju).

U radu sa roditeljima psiholog:

- sprovodi tematske aktivnosti koje se tiču individualnih i razvojnih potreba njihove djece;
- informiše i savjetuje roditelje (individualno i grupno) u cilju sticanja vještina za uspješno podsticanje sposobnosti i postignuća svog djeteta, a na osnovu procjene potreba i interesovanja;
- podstiče i usmjerava učešće roditelja u životu i radu PU/škole i razvoj partnerstva porodice i škole;
- informiše roditelje o dodatnim oblicima podrške, u školi i zajednici, na osnovu identifikacije potreba njihove djece;

- daje individualne instrukcije roditeljima za rad sa djecom kod kuće;
- prikuplja od roditelja podatke o razvoju i uslovima života djece/učenika.

U radu sa nastavnicima i drugim osobljem PU/škole psiholog:

- saraduje sa pedagogom na izradi sljedećih planova: saradnje sa roditeljima, savjetodavnih razgovora sa učenicima, rada sa darovitom djecom/učenicima, kao i na planiranju preventivnih programa (npr. suzbijanje nasilja u školi, bolesti zavisnosti), izradi individualnog razvojnog obrazovnog programa (IROP);
- u saradnji sa ostalim članovima stručne službe, procjenjuje potrebe za obukama i učestvuje u izvođenju ili organizovanju istih;
- realizuje tematske susrete sa nastavnicima: radionice, savjetovanja, obuke (po mogućnosti jednom u tromesečju);
- savjetuje nastavnike o strategijama za efektivno upravljanje grupom djece/učenika;
- savjetuje nastavnike kako da podstiču razvoj socijalnih i emocionalnih kompetencija djece/učenika;
- saraduje redovno sa nastavnicima i prati postignuća djece/učenika, a u odnosu na to planira i osmišljava sljedeće korake u radu sa djecom/učenicima;
- sprovodi individualne konsultacije i savjetuje nastavnike i stručna/odjeljska vijeća, upravu PU/škole;
- savjetuje nastavnike pripravnike o strategijama efikasne komunikacije sa učenicima, roditeljima i nastavnicima i upućuje ih u uzrasne karakteristike djece/učenika;
- učestvuje i doprinosi procesima samoevaluacije PU/škole i samoevaluacije nastavnika;
- doprinosi i unapređuje efektivnu komunikaciju u grupama, PU/školi, kao i sa partnerima PU/škole;
- u saradnji sa pedagogom pruža methodske i didaktičke preporuke nastavnicima, saraduje u izradi i analizi testova za provjeru znanja;
- osmišljava i priprema didaktička sredstva u saradnji sa pedagogom i nastavnicima.

Standard 2: U RADU NA PLANIRANJU, PROGRAMIRANJU I ORGANIZACIJI VASPITNO-OBRAZOVNOG RADA/NASTAVE, OD PSIHOLOGA SE OČEKUJE DA DOPRINOSI OPTIMALNOJ ORGANIZACIJI RADA I REALIZACIJI CILJEVA PLANIRANJA I PROGRAMIRANJA, A U INTERESU OPTIMALNOG RAZVOJA, NAPREDOVANJA I POSTIGNUĆA SVAKOG DJETETA/UČENIKA

Deskriptori

Znanja

Psiholog posjeduje znanja o:

- PU/školi kao organizaciji i svim aspektima rada i života u njoj;
- razvoju ljudskih resursa;
- formiranju i dinamici grupa, stvaranju i održavanju optimalne klime u grupama i PU/školi u cjelini;
- stvaranju podsticajne sredine za razvoj, učenje i nastavu, koja je preduslov optimalnog napredovanja i postignuća djeteta/učenika;
- strukturiranju programa vaspitno-obrazovnog rada/nastavnih programa, o tehnikama vaspitno-obrazovnog rada/nastavne i metodama za najefektivnije učenje i motivaciju;
- načinima i stilovima učenja i podučavanja: konsultacije, savjetovanja, profesionalno usavršavanje (obuka, mentorski rad, seminari i sl.);
- strategijama (vaspitno-obrazovnog rada, nastave, učenja) koje unapređuju psiho-socijalni razvoj i postignuća djece/učenika;
- strategijama koje unapređuju učenje i motivaciju.

Praksa

Psiholog:

- daje sugestije za izradu programa slobodnih aktivnosti i fakultativne nastave u školi, u saradnji sa pedagogom i nastavnicima
- identifikuje interesovanja i potrebe za organizovanjem sekcija i vanastavnih aktivnosti u školi, u saradnji sa pedagogom i nastavnicima
- učestvuje u realizaciji programa pomoći i podrške djeci/učenicima sa posebnim obrazovnim potrebama
- učestvuje u koncipiranju godišnjeg programa PU/škole, posebno u onim njegovim djelovima koji se tiču programa za sveukupan razvoj djece/učenika i profesionalnog razvoja nastavnika
- planira i razvija psiho-eduaktivne aktivnosti za roditelje,
- planira i razvija psiho-eduaktivne aktivnosti za vaspitače/nastavnike, vaspitače/nastavnike pripravnike, u saradnji sa pedagogom
- učestvuje u praćenju i analizi napredovanja i postignuća djece/učenika
- savjetuje vaspitače i nastavnike o psihološkim principima koje treba uzeti u obzir prilikom rada sa djecom/učenicima
- izrađuje planove i programe svoga rada (mjesečne, godišnje), u skladu sa godišnjim programom rada PU/škole

- prati unos podataka za djecu u MEIS (informacioni sistem u obrazovanju), u cilju efektivnijeg planiranja podrške za djecu posebnom obrazovnim potrebama, a to radi u saradnji sa drugim članovima stručnog tima u PU/školi
- daje sugestije za rad asistenata djeci sa teškoćama u svakodnevnom funkcionisanju
- inicira i realizuje različite oblike razmjene informacija i podučavanja nastavnika i vaspitača, kao i osoblja PU/škole o novim tendencijama u obrazovnim politikama, sa posebnim naglaskom na razvoj emocionalnih, socijalnih i kognitivnih kompetencija djece/učenika
- predlaže određene oblike stručnog usavršavanja osoblja PU/škole, na osnovu procjene potreba

Standard 3: UČEŠĆEM U PROCESIMA ISTRAŽIVANJA, PRAĆENJA I VREDNOVANJA VASPITNO-OBRAZOVNOG PROCESA, PREDŠKOLSKE USTANOVE/ŠKOLE U CJELINI, OD PSIHologa SE OČEKUJE DA DOPRINOSI UNAPREĐENJU SVIH ASPEKATA KVALITETA, A U INTERESU OPTIMALNOG RAZVOJA, NAPREDOVANJA I POSTIGNUĆA SVAKOG DJETETA/UČENIKA

Deskriptori

Znanja

Psiholog posjeduje znanja o:

- osnovnim principima metodologije organizovanja i realizacije kvantitativnih, kvalitativnih istraživanja i naučno-istraživačkog rada;
- osnovnim principima psihometrije i izrade psiholoških mjernih instrumenata i instrumenata za prikupljanje podataka (testova, upitnika, skala procjene i sl);
- osnovama programa koji se koriste za unos i obradu podataka (Excel, SPSS i sl);
- osnovnim principima određivanja relevantnog uzorka i vrstama uzorka;
- načinima tabelarnog i grafičkog prikazivanja podataka i izvještavanja o rezultatima;
- osnovne principe statističke obrade podataka, analize i zaključivanja;
- metodama praćenja i evaluacije (programa, projekata, eksterna i samoevaluacija škole);
- standardima i indikatorima kvaliteta škole koji se koriste u nadzoru;
- novim standardizovanim psihološkim instrumentima i metodama procjene;
- relevantnim međunarodnim istraživanjima obrazovne prakse i njihovim rezultatima;
- izradi školskih projekta i njihovoj realizaciji.

Praksa

Psiholog:

- inicira, osmišljava i realizuje praćenja i istraživanja vaspitno-obrazovnog procesa, kao i napredovanje razvoja i učenja djece/učenika, obrađuje i interpretira rezultate;
- doprinosi procesu samoevaluacije PU/škole, definisanju mjera unapređenja razvoja i učenja djece/učenika i kvaliteta PU/škole, kao i praćenju efekata definisanih mjera;
- učestvuje u izradi školskih projekata, izvještava o njihovom napredovanju i rezultatima evaluacije;
- učestvuje u istraživačkim projektima svoje i drugih ustanova koje se bave razvojem i obrazovanjem djece i mladih;
- kontinuirano se usavršava u oblastima ovog standarda;
- uključuje se u programe stručnog usavršavanja u ovim oblastima;
- uključuje se u domaće i međunarodne projekte iz oblasti razvojne i školske psihologije/psihologije obrazovanja;
- pohađa stručne i naučne skupove, učestvuje u njihovom radu;
- izrađuje i ažurira dokumentaciju (planovi, dnevnik rada, dosjei djece i učenika).

Standard 4: U PROCESU KONTINUIRANOG PROFESIONALNOG RAZVOJA NA NIVOU ŠKOLE, OD PSIHOLOGA SE OČEKUJE POSVEĆENOST STALNOJ IZGRADNJI PROFESIONALNIH I LIČNIH KOMPETENCIJA SVIH ZAPOSLENIH U ŠKOLI, UKLJUČUJUĆI I VLASTITE KOMPETENCIJE, U CILJU UNAPREĐENJA VASPITNO-OBRAZOVNOG PROCESA, PU/ŠKOLE I OPTIMALNOG RAZVOJA POTENCIJALA SVAKOG DJETETA/UČENIKA

Deskriptori

Znanja

Psiholog posjeduje znanja o:

- oblicima i sadržajima profesionalnog usavršavanja u funkciji stalne podrške optimalnom razvoju djeteta/ učenika;
- osnovnim smjericama obrazovne politike u 21. vijeku i kompetencijama važnim za djelotvornu pripremu djece/učenika za kvalitetan život i rad u bliskoj budućnosti;
- metodama i strategijama vaspitno-obrazovnog rada/nastave koje doprinose izgradnji kompetencija u procesu vaspitno-obrazovnog rada/nastave i učenja, sa posebnim naglaskom na kompetenciju za učenje kako se uči;
- izvorima i procedurama za profesionalni razvoj u PU/školi, i zakonskoj regulativi u toj oblasti;
- korišćenju standarda kompetencija psihologa za odluke o profesionalnom razvoju;
- izradi, vođenju i čuvanju radne dokumentacije;
- metodama i tehnikama za vrednovanje vlastitog rada;
- izradi izvještaja o školskim projektima, sa smjericama za unapređenje;
- izradi stručnih radova.

Praksa

Psiholog:

- prati stručnu i naučnu literaturu i upoznaje nastavnike/vaspitače sa savremenim tokovima iz svojih oblasti rada;
- inicira i realizuje različite oblike razmjene informacija i podučavanja nastavnika/vaspitača i osoblja PU/ škole o novim tendencijama u obrazovnim politikama, sa posebnim naglaskom na razvoj emocionalnih, socijalnih i kognitivnih kompetencija djece/učenika;
- predlaže određene oblike stručnog usavršavanja osoblja PU/škole, na osnovu procjene potreba;
- uključuje se u odgovarajuće programe stručnog usavršavanja koji unapređuju rad psihologa;
- uključuje se u domaće i međunarodne projekte iz oblasti razvojne i školske/psihologije obrazovanja;
- pohađa stručne skupove, učestvuje u njihovom radu;
- izrađuje i ažurira dokumentaciju o svom profesionalnom razvoju.

Standard 5: U PROCESU SARADNJE SA DRUGIM PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA I ŠKOLAMA, NADLEŽNIM USTANOVAMA I ORGANIZACIJAMA U ZAJEDNICI, OD PSIHOLOGA SE OČEKUJE DA IDENTIFIKUJE I REALIZUJE RAZLIČITE OBLIKE PODRŠKE I RESURSA ZA DJECU/UČENIKE, NJIHOVE PORODICE, KAO I ZA PU/ŠKOLU U CJELINI, A SVE U INTERESU OPTIMALNOG RAZVOJA POTENCIJALA SVAKOG DJETETA/UČENIKA

Deskriptori

Znanja

Psiholog posjeduje znanja o:

- resursima/uslugama (obrazovnim, zdravstvenim, socijalnim) koje su djeci/učenicima i njihovim porodicama dostupne u različitim ustanovama i organizacijama u zajednici;
- resursima/uslugama koji su za nastavnike/vaspitače, drugo osoblje u školi i za PU/školu, dostupne u različitim ustanovama i organizacijama u zajednici;
- procedurama, pristupima i načinima komunikacije za saradnju PU/škole i drugih ustanova/organizacija u zajednici;
- značaju odnosa PU/škole i medija u cilju promovisanja PU/škole, programa, postignuća i svih ostalih aspekata vaspitno-obrazovnog procesa.

Praksa

Psiholog:

- uspostavlja i održava saradnju sa psiholozima i drugim zaposlenima iz drugih ustanova (obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih, ustanova za profesionalnu orijentaciju, zapošljavanje, bezbjednost) da bi učinio dostupnom odgovarajuću uslugu ili mjeru za dijete/učenika, porodicu i sl., uključujući i djecu/učenike sa posebnim obrazovnim potrebama i njihove porodice;
- vodi i odgovorno čuva evidenciju o saradnji i informacijama koje razmjenjuje;
- identifikuje i uspostavlja saradnju sa organizacijama sa kojima PU/škola može da razvija projekte za unapređenje razvoja i postignuća djece/učenika, kao i nastavnika i PU/škole u cjelini;
- saraduje sa medijima u cilju promovisanja PU/škole u cjelini, kao i uloge i funkcija psihologa;
- saraduje sa Ispitnim centrom, komisijom za usmjeravanje djece sa posebnim potrebama, resursnim centrom, zdravstvenim ustanovama, centrom za socijalni rad, ustanovama i NVO koje pružaju usluge, intervencije i podršku djetetu/učeniku.

Uslovi za rad psihologa

Dominantan fokus rada

Odnos stručno-psiholoških poslova i poslova koje psiholog obavlja po nalogu rukovodioca PU/škole ili po posebnom zaduženju, treba da je takav da ne ugrožava vrijeme koje psiholog treba da posveti stručnom radu.

U stručnom radu psihologa u školi dominantan je fokus na individualnom i grupnom radu sa učenicima, na komunikaciji, podršci, saradnji sa ostalim učesnicima u vaspitno-obrazovnom procesu. U predškolskoj ustanovi fokus je na komunikaciji, podršci i saradnji sa vaspitačima i roditeljima u cilju stvaranja što boljih uslova za razvoj potencijala svakog djeteta. Sve navedene aktivnosti školskog psihologa u PU/školi imaju za cilj blagovremeno i efektivno reagovanje na potrebe i ponašanje svakog djeteta/učenika.

U cilju održanja kvaliteta svog rada, psiholog može, u toku jedne školske godine, da vodi ili koordinira najviše četiri posebna programa (npr. Program za prevenciju vršnjačkog nasilja, Program za prevenciju bolesti zavisnosti i sl.).

Stručni integritet

Psiholog je jedini stručnjak u PU/školi koji može i treba da procjenjuje psihički status djeteta (emocionalni, socijalni, kognitivni), u procesu procjene zrelosti za polazak u školu. Takođe, isključivo psiholog može da koristi relevantne psihološke instrumente.

Psiholog ima samostalnost da, u skladu sa procjenom situacije i potreba, i sa visokom stručnom i etičkom odgovornošću, odabere psihološke mjerne instrumente koje će primijeniti, odluči kako će sakupiti potrebne podatke i sa kime će u tome saradivati.

Instrumenti, podaci i dokumentacija

Psiholog je u obavezi da psihološke mjerne instrumente čuva od neovlašćenog korišćenja.

Svi podaci koje psiholog dobija u procesu psihološke procjene mora da čuva na odgovoran i etički način. Podaci do kojih dolazi psiholog tretiraju se kao profesionalna tajna.

U radu sa svim osobama sa kojima dolazi u kontakt (roditelji, učenici, rukovodioci PU/škole, ostali saradnici i partneri iz šire zajednice) psiholog iskazuje uzoran profesionalni integritet. On je oličen u poštovanju dostojanstva svakog djeteta, učenika i odrasle osobe, u tačnosti, pravičnosti, povjerljivosti i čuvanju profesionalne tajne, kao i u svjesnosti o granicama svoje profesionalne uloge i svojih profesionalnih mogućnosti.

Sve ove odlike psihologa prepoznaju se i u njegovom djelovanju u društvu i stalnom doprinosu razvoju društva i njegovih pojedinaca.

O svom radu psiholog vodi sljedeće oblike evidencije: dnevnik rada, godišnji plan rada, mjesečne planove rada, izvještaje o realizovanim aktivnostima, portfolio, dosijee učenika.

Timski rad

Psiholog saraduje sa različitim grupama i timovima u školi i van nje. Dominantno područje njegovog timskog rada u školi čine: procjena psihofizičkog statusa djece i učenika, timska procjena za određivanje adekvatnog oblika školovanja, postupci identifikacije, podsticanja i praćenja darovitih učenika, kao i psihološke krizne intervencije.

Dominantna područja timskog rada u predškolskoj ustanovi su: procjena razvojnog nivoa djece po domenima razvoja i stvaranje podsticajnog okruženja za razvoj dječijih potencijala, izrada i praćenje realizacije IROP-a za djecu sa razvojnim teškoćama, kao i planova za podsticanje i praćenje darovite djece, izrada i realizacija plana za poboljšanje kvaliteta vaspitno-obrazovnog rada u ustanovi.

Učešće u timskom radu prvenstveno se odnosi na rad sa nastavnicima, pedagogom, logopedom i defektologom u PU/školi.

Prostor i oprema

Psihologu je potrebno obezbijediti posebnu prostoriju za rad. Razlozi za to su sljedeći: da bi se štitila privatnost roditelja i djece/učenika i da bi se održao odgovoran profesionalni odnos prema čuvanju podataka lične prirode, kao i prema čuvanju psiholoških mjernih instrumenata.

Za rad psihologa neophodno je obezbijediti psihološke mjerne instrumente (testove, skale) i obuku za primjenu istih, kada se ukaže potreba za tim. Instrumenti koje koristi psiholog obuhvataju oblasti kognitivnih sposobnosti, ličnosti, razvojnih i motivacionih karakteristika djece/učenika.

Psihologu je neophodno obezbijediti računar i pristup internetu.

STANDARDI KOMPETENCIJA ZA LOGOPEDE

Komisija za izradu:

Anita Marić

Almasa Begović

Senka Živković

- Standard 1: RAD SA DJECOM/UČENICIMA**
- Standard 2: RAD SA NASTAVNICIMA**
- Standard 3: RAD SA RODITELJIMA/STARATELJIMA**
- Standard 4: PLANIRANJE I PROGRAMIRANJE OBRAZOVNO-VASPITNOG RADA**
- Standard 5: ANALITIČKO-ISTRAŽIVAČKI RAD**
- Standard 6: PROFESIONALNI RAZVOJ**

Primjenom teorijskih i praktičnih znanja logoped doprinosi ostvarivanju i unapređivanju obrazovno-vaspitanog rada u ustanovi u skladu sa ciljevima i principima obrazovanja i vaspitanja poštujući principe logopedске prakse koja ima za cilj razvoj potencijala djeteta u skladu sa njegovim mogućnostima. Radi sa djecom sa govorno-jezičkim i drugim smetnjama i teškoćama u razvoju. Kako je govor osnovno sredstvo socijalizacije djece i prenošenje znanja, bilo usmeno ili pisano, to su smetnje u govornoj komunikaciji ozbiljna prepreka u intelektualnom, emocionalnom i socijalnom razvoju, mogućnostima za sticanje znanja i vještina.

Deskriptori

Praksa

Logoped:

- procjenjuje govorno-jezičke mogućnosti i psihomotorni razvoj djece;
- dijagnostikuje teškoće u oblasti govorno-jezičkog i psihomotornog razvoja;
- utvrđuje vrstu i broj logopedskih tretmana;
- prati govorno-jezičko angažovanje u odjeljenju/grupi djece sa smetnjama u govoru i jeziku;
- sprovodi preventivno-korektivni rad u grupi;
- sprovodi tretmane: nepravilnosti u izgovoru pojedinih glasova, vježbe logomotorike; potpune nemogućnosti izgovora glasova; nedovoljno razvijenu jezičku strukturu, (rječnik, gramatika i sintaksa, u odnosu na uzrast i uzrasne norme jezičke razvijenosti); za djecu sa teškoćama u čitanju, pisanju i računanju; mucanja, brzog govora, nerazgovjetnog ili izuzetno sporog govora; za djecu sa smetnjom sluha koja uzrokuje teškoće u praćenju nastave, verbalnoj komunikaciji, razvoju apstraktnih jezičkih pojmova i opštem uspjehu, na poboljšanju komunikacijskih vještina učenika (npr. redukcija naglaska, korekcija izgovora, rad sa osobama iz dvojezičkih sredina i slično);
- sprovodi prevenciju, dijagnostiku, rehabilitaciju smetnji, verbalne i neverbalne komunikacije kod učenika sa posebnim obrazovnim potrebama;
- podstiče razvoj čitalačke pismenosti;
- obezbjeđuje individualno i grupno savjetovanje, primjenu tehnika za djecu i mlade sa govorno-jezičkim smetnjama i teškoćama prilagođavanja nastalih usljed problema u verbalnoj komunikaciji;
- doprinosi stvaranju uslova za kvalitetno organizovanje djece i mladih.

Znanja

Logoped:

- zna dijagnostičke procedure;
- zna da postavi nalaz, mišljenje, dijagnozu logopeda;
- zna da odredi: stimulatívni program za razvoj govorno-jezičkih funkcija; stimulatívne vježbe za razvoj psihomotorike; program terapijskog tretmana jezika; program terapijskog tretmana govora; program fonološkog stimulisanja razvoja glasova;

- zna postupke tretmana i praćenja razvoja govorno-jezičkih funkcija, razvoja funkcija čitanja, pisanja i računanja;
- razumije da kognitivni, jezički, socijalni, emocionalni i fizički razvoj svakog pojedinog djeteta utiče na proces učenja i zna da prilagodi nastavu/aktivnosti njihovim individualnim potrebama;
- posjeduje šire znanje o pitanjima koja se tiču prava na obrazovanje djece, uključujući različitost potreba djece sa posebnim obrazovnim potrebama i svakog pojedinca;
- zna da niz faktora (rizika) može ugroziti učenikovu sposobnost da uči i razvija svoje potencijale, te poznaje načine njihovog sprečavanja, preveniranja i prevazilaženja.

Stavovi

Logoped:

- koristi jake strane učenika kao osnov za njihov napredak, a njihova slaba područja kao prilike za učenje;
- smatra da svako dijete ima potencijal da napreduje u skladu sa svojim mogućnostima;
- čini da se učenici osjećaju vrijednim i pomaže im da nauče kako da vrednuju i cijene druge;
- konzistentno i dosljedno demonstrira pozitivne stavove i vrijednost, model je ponašanja u kojima se manifestuju ovi stavovi;
- prepoznaje i osjeća odgovornost za uspjeh učenika, njihov napredak;
- razumije da učenici imaju lična iskustva, sposobnosti, talente, prethodna znanja i vršnjačko-grupnu interakciju zasnovanu na jeziku, kulturi, porodičnim i društvenim vrijednostima.

Standard 2: RAD SA NASTAVNICIMA

Logoped u ustanovi omogućava vaspitačima/nastavnicima da upoznaju: vrstu i stepen govorne smetnje, uzroke njihovog nastanka i posljedice koje smetnje ostavljaju na emocionalni, intelektualni i socijalni razvoj dece/ učenika.

Deskriptori

Praksa

Logoped:

- pruža pomoć i podršku vaspitačima/nastavnicima u radu sa djecom koji imaju teškoće na nekom od nivoa verbalne i neverbalne komunikacije, teškoće učenja uopšte;
- pruža pomoć i podršku vaspitačima/nastavnicima u individualizaciji vaspitno-obrazovnog rada, odnosno nastave;
- pruža pomoć i podršku vaspitačima/nastavnicima u vrednovanju i prilagođavanju postavljenih ciljeva i odabiru aktivnosti Individualnog razvojno obrazovnog programa (IROP) u skladu sa napredovanjem djece sa posebnim obrazovnim potrebama;
- pruža pomoć i podršku vaspitačima/nastavnicima u jačanju nastavničkih kompetencija u oblastima komunikacije i saradnje i timskog rada sa djecom koja imaju specifične govorno-jezičke smetnje;
- pruža pomoć i podršku vaspitačima/nastavnicima pri izradi didaktičkog materijala;

- pruža pomoć i podršku vaspitno-obrazovnom osoblju u ostvarivanju zadataka koji se od njih očekuju u realizaciji programa prelaska djeteta iz vrtića u osnovnu školu;
- učestvuje u timu za realizaciju plana prelaska djece iz vrtića u osnovnu školu;
- pruža pomoć i podršku nastavnicima u ostvarivanju zadataka profesionalne orijentacije, izrade Individualnog tranzicionog plana (ITP) za odabir srednje škole;
- priprema i realizuje radionice za vaspitače/nastavnike iz oblasti govorno-jezičkih smetnji i poteškoća u učenju- ovladavanju školskim vještinama (pisanja, čitanja, računanja).

Znanja

Logoped:

- zna metode i postupke za upoznavanje nastavnika sa karakteristikama učenika koji ima govorno-jezičke smetnje i smetnje uopšte;
- zna da pruži podršku nastavnicima u pripremi i realizaciji IROP-a;
- zna da pripremi didaktički materijal u skladu s potrebama djeteta;
- zna principe timskog rada, promoviše i podstiče saradnju;
- zna kako da postojeću sredinu učini podsticajnom za učenje u skladu s potrebama svakog učenika.

Stavovi

Logoped:

- njeguje dobre odnose s vaspitačima/nastavnicima;
- vjeruje da se timskim radom postižu bolji rezultati u radu s učenicima;
- u radu s nastavnicima smatra da treba da bude pažljiv slušalac i uvaži različita mišljenja i stavove;
- podržava razvoj interkulturalnosti, toleranciji prema različitostima i solidarnost;
- razumije važnost stvaranja sredine za učenje u kojoj se poštuju, podstiču i podržavaju interesovanja učenika.

Standard 3: RAD SA RODITELJIMA/STARATELJIMA

Logoped savjetuje i pruža podršku roditeljima/starateljima sa ciljem snaženja njihovih potencijala kako bi na najbolji način odgovorili potrebama svoga djeteta u porodičnom okruženju, prateći i sinergetski djelujući u skladu sa radom u školi/ustanovi.

Deskriptori

Praksa

Logoped:

- upoznaje roditelje/staratelje o radu logopeda sa djecom na objektivan, njima razumljiv i primjeren način uz uvažavanje kulturoloških, obrazovnih i drugih specifičnosti roditelja/staratelja;
- pruža podršku roditeljima/starateljima u prepoznavanju i razumijevanju govorno-jezičkih problema djece, teškoćama u učenju i svih ostalih smetnji;
- osnažuje roditelja/staratelja u oblasti razvoja govorno-jezičkih i psihomotornih sposobnosti djece;
- informiše roditelja/staratelja o napredovanju djeteta na tretmanu;
- upoznaje roditelja/staratelja sa svojom ulogom i zadacima u školi, ističući obavezu povjerljivosti savjetovanja i podataka, uvažavajući prava i odgovornosti roditelja/staratelja u interesu očuvanja dobrobiti njihove djece;
- pomaže roditeljima/starateljima da prepoznaju i razumiju govorno-jezičke i ostale smetnje djece;
- informiše roditelje/staratelje o ostvarenosti očekivanja roditelja vezanih za njihovu djecu;
- obučava roditelje/staratelje za primijenu didaktičkog materijala kako bi se koristio u radu sa djetetom kod kuće;
- upoznaje roditelje/staratelje sa konceptom programa prelaska djeteta iz vrtića u osnovnu školu;
- podstiče roditelje/staratelje na učešće u realizaciji programa prelaska djeteta iz vrtića u osnovnu školu;
- sarađuje sa roditeljima/starateljima djece i mladih sa posebnim obrazovnim potrebama i podstiče ih na učešće u izradi Individualnog tranzicionog plana (ITP) u cilju odabira srednje škole;
- upoznaje roditelja/staratelja sa identifikacijom razvojne smetnje djeteta, daje potrebne informacije kako bi se dijete na vrijeme usmjerilo u inkluzivno obrazovanje.

Znanja

Logoped:

- zna postupke rada za upoznavanje roditelja sa karakteristikama učenika koji ima govorno-jezičke smetnje i smetnje uopšte;
- zna da na pravi način informiše roditelja o identifikaciji razvojne smetnje njegovog djeteta;
- zna da roditeljima saopšti procjenu sposobnosti njihovog djeteta kako bi timski odredili adekvatna prilagođavanja u sklopu IROP-a u skladu sa karakteristikama sposobnostima za učenje djeteta;
- zna način na koji će ostvariti saradnju i informisati roditelja kada je riječ o odabiru srednje škole, te predložiti najbolje za dijete.

Stavovi

Logoped:

- smatra da snaženjem roditelja/staratelja snažimo i dijete;
- smatra da je roditelj/staratelj prvi i ključni saradnik u radu logopeda i koristi taj resurs u interesu djeteta;
- vjeruje da roditelj/staratelj treba da osjeća potpunu sigurnost u etičnost logopedске struke bez sumnje da je interes djeteta ispred svih ostalih.

Standard 4: PLANIRANJE I PROGRAMIRANJE OBRAZOVNO-VASPITNOG RADA

Logoped planira aktivnosti koje se ogledaju kroz mjere prevencije, dijagnostike i tretmana na godišnjem (mjesečnom ili nedjeljnom) nivou u skladu sa potrebama djece, uvažavajući sposobnosti, razvojne karakteristike i potrebe učenika kako bi se ostvarilo napredovanje u govorno-jezičkom, psihomotornom i razvoju sposobnosti za učenje.

Deskriptori

Praksa

Logoped:

- učestvuje u izradi planskih dokumenata škole i predškolskih ustanova, godišnjeg programa i operativnih planova za svoj rad;
- učestvuje u izradi godišnjeg izvještaja škole i predškolske ustanove;
- učestvuje u pripremi djelova godišnjeg plana rada škole koji se odnosi na planove i programe za rad sa učenicima kojima je potrebna dodatna podrška;
- učestvuje u izboru didaktičkog materijala i udžbenika;
- učestvuje u planiranju nastavnih i vannastavnih aktivnosti za pojedine učenike ili grupe učenika;
- učestvuje u planiranju i vođenju neophodnih metodoloških adaptacija izvođenja nastave;
- učestvuje u izboru preventivnih programa;
- učestvuje u primjeni različitih oblika podrške razvoju djece s posebnim obrazovnim potrebama, prati njihov razvoj i postignuće;
- učestvuje u izradi Individualnog razvojno-obrazovnog programa (IROP);
- učestvuje u izradi i relizaciji plana i programa prelaska djece iz vrtića u školu;
- učestvuje u izradi Individualnog tranzicionog plana (ITP), radi na profesionalnoj orijentaciji djece sa posebnim obrazovnim potrebama;
- priprema program rada i plan aktivnosti članova mobilnih službi u skladu sa potrebama učenika;
- priprema program za uspješnu adaptaciju djece s posebnim obrazovnim potrebama na novu sredinu (npr. prelazak iz razredne u predmetnu nastavu, prepisivanje u novu školu);
- razvija i podržava jezičku/čitalačku pismenost;
- procjenjuje uspješnost primijenjenih nastavnih metoda, tehnika i oblika rada, kao i materijala i nastavnih sredstava;

- učestvuje u praćenju i vrednovanju obrazovno-vaspitnog rada ustanove i predlaže mjere za poboljšanje efikasnosti i uspješnosti ustanove u zadovoljavanju razvojnih potreba djece;
- učestvuje u pripremi i izradi testova za eksterno- internu provjeru znanja u saradnji sa Ispitnim centrom;
- unosi podatke o učenicima sa smetnjama i teškoćama u razvoju u MEIS.

Znanja

Logoped:

- poznaje postupak u izradi planskih dokumenata škole, operativnih planova svoga rada;
- zna da pripremi didaktički materijal u skladu s potrebama i mogućnostima djeteta;
- zna da predstavi nove programe kolektivu ustanove, na osnovu učešća u edukacijama;
- zna da prenese naučeno znanje na kreativan način kako bi kod nastavnika podstaklo kritičko mišljenje;
- zna da koordinira radom tima za inkluziju koji donosi IROP i ITP;
- zna da strukturira i prati rad člana mobilne službe.

Stavovi

Logoped:

- shvata značaj timskog rada i vrijednost razmjene mišljenja, kako bi se unaprijedio proces obrazovanja;
- razumije značaj otvorenosti ustanova za saradnju sa drugim ustanovama i institucijama u cilju većeg animiranja učenika i osavremenjivanja procesa učenja;
- razumije i prihvata promjene u pristupima podučavanja koje imaju za cilj unapređenje obrazovanja, posvećen je stalnom proširivanju i usavršavanju svojih znanja i vještina;
- spreman je da dijeli svoja znanja sa kolegama.

Standard 5. ANALITIČKO-ISTRAŽIVAČKI RAD

Zadatak logopeda u školi, između ostalog, je da obezbijedi stalno praćenje kvaliteta razvoja govorno-jezičkih procesa i procesa usvajanja znanja kod djece zasnovano na realnim dokazima i podacima, sakupljenim korišćenjem odgovarajuće metodologije istraživačkog rada.

Deskriptori

Praksa

Logoped:

- učestvuje u istraživačkim projektima drugih ustanova/organizacija koje se bave razvojem i rehabilitacijom govorno-jezičkih i kognitivnih procesa kod djece;
- obezbjeđuje informacije o relevantnim istraživačkim nalazima školskom osoblju, drugim profesionalcima, roditeljima, ustanovama i javnosti;
- izrađuje instrumente za procjenu govorno-jezičkih i psihomotornih karakteristika djece;
- analizira vrijednosti i ograničenja testova koji potiču iz drugih sredina i prilagođava ih za upotrebu u svojoj praksi;
- koristi novije standardizovane testove i druge metode procjene govora, jezika i uopšte sposobnosti verbalne komunikacije, čitanja, pisanja i razumijevanja pročitano;
- izrađuje jasne pisane izvještaje, koji tretiraju adekvatna pitanja, a zasnovani su na objektivnim podacima i predstavljaju smjernice za intervencije;
- saopštava rezultate testova na način koji je razumljiv odgovarajućoj ciljnoj grupi;
- koristi tehnike procjene postignuća za mjerenje napretka u odnosu na postavljene ciljeve, kada je to potrebno.

Znanja

Logoped:

- zna da prilikom planiranja odabere adekvatne sadržaje kojima se postiže postavljeni cilj;
- poznaje principe istraživačkog rada i shodno tome planira;
- zna da primijeni nove standardizovane testove procjene govorno-jezičkog razvoja;
- zna da uradi smjernice i preporuke za rad na osnovu urađenih istraživanja i analize dobijenih podataka;
- zna da predstavi rezultate istraživanja kako stručnoj tako i laičkoj javnosti.

Stavovi

Logoped:

- razumije vrijednost naučno-istraživačkog rada kao pokretača razvoja obrazovnog sistema;
- vjeruje da je sistem obrazovanja inicijator razvoja društva;
- vjeruje da se na principima razvoja inkluzivnog društva temelji razvijena demokratska zajednica.

Standard 6: PROFESIONALNI RAZVOJ

Zahvaljujući mogućnosti profesionalnog usavršavanja logopedu se pruža mogućnost kontinuirane evaluacije svoga rada i unapređenja prakse, uspostavljanje i održavanje dobrih profesionalnih odnosa, aktivno učešće u radu profesionalnih mreža u široj profesionalnoj zajednici.

Deskriptori

Praksa

Logoped:

- koristi sve mogućnosti za cjeloživotno učenje da bi usavršio znanja i vještine (stručnu literaturu, on-line seminare, akreditovane seminare, istraživanja, konferencije, stručne skupove, okrugle stolove, mentorstvo i dr.);
- kontinuirano stiče, proširuje i produbljuje svoja stručna znanja i znanja iz drugih oblasti sa ciljem unapređivanja logopedске prakse, a sve u interesu djece i njihovog optimalnog razvoja;
- aktivno učestvuje u aktivnostima profesionalnog razvoja unutar škole, kao što su radionice, seminari, okrugli stolovi, debate, konsultacije, mentorstvo, ogledni i ugledni časovi i dr;
- učestvuje u profesionalnim aktivnostima van škole: razmjena iskustava sa kolegama iz drugih škola i institucija, konferencije, seminari, kursevi, projekti, istraživanja, studijske posjete, stručna udruženja i sl;
- na osnovu prikupljenih dokaza, promišlja o svom radu, njegovim dobrim stranama i onome što treba mijenjati i unaprijediti;
- kontinuirano evaluira svoj rad, samostalno i u saradnji sa kolegama van škole, kao i stručnim službama škole – na osnovu opservacija logopedskih tretmana, analize postignuća učenika na polju verbalne komunikacije i razvoja govorno-jezičkih sposobnosti, sposobnosti čitanja i pisanja;
- njeguje profesionalne odnose s kolegama, razmjenjuje informacije i iskustva, stručnu literaturu, daje i prihvata savjete i pruža podršku u rješavanju problema u školi i van nje;
- koristi ICT za učešće u radu formalnih i neformalnih profesionalnih grupa, mreža i foruma;
- prati, primjenjuje i demonstrira najnovija dostignuća u oblasti logopedije.

Znanja

Logoped:

- poznaje različite tehnike za samoevaluaciju i rješavanje problema sa ciljem analiziranja i promišljanja o svom radu i planiranje odgovarajućih aktivnosti za unapređivanje sopstvenog rada;
- zna da izvrši samoprocjenu potreba za profesionalnim razvojem, pripremi i implementira lični plan profesionalnog razvoja usklađen sa sopstvenim potrebama i potrebama škole u kojoj radi;
- poznaje savremene informacione i komunikacione tehnologije (ICT) i mogućnosti koje one pružaju za pribavljanje informacija o savremenoj stručnoj i pedagoškoj literaturi, bazama podataka, događajima relevantnim za logopedsku struku, za selektovanje i korišćenje odovarajućih sadržaja dostupnih na internetu.

Stavovi

Logoped:

- je svjestan potrebe za cjeloživotnim učenjem i promišljanjem o sopstvenom radu sa ciljem njegovog unapređivanja;
- razumije profesionalne standarde i etički kodeks profesije, kao i relevantne zakone i obrazovne politike;
- posvećen je uspostavljanju dobrih profesionalnih odnosa i saradnje sa kolegama u školi i van nje.

STANDARDI KOMPETENCIJA ZA DEFEKTOLOGE

Komisija za izradu:

Anita Marić

Aleksandra Trajilović-Šljivančanin

Gojana Đurašković

- Standard 1: RAD SA DJECOM/UČENICIMA**
- Standard 2: RAD SA VASPITAČIMA/NASTAVNICIMA**
- Standard 3: RAD SA RODITELJIMA/STARATELJIMA**
- Standard 4: PLANIRANJE I PROGRAMIRANJE OBRAZOVNO-VASPITNOG RADA**
- Standard 5: ANALITIČKO-ISTRAŽIVAČKI RAD**
- Standard 6: PROFESIONALNI RAZVOJ**

Standard 1: RAD SA DJECOM/UČENICIMA

Primjenom teorijskih i praktičnih znanja defektologa doprinosi ostvarivanju i unapređivanju obrazovno-vaspitnog rada u ustanovi u skladu sa ciljevima i principima defektološke prakse koja ima za cilj razvoj potencijala djeteta u skladu sa njegovim mogućnostima. Radi sa djecom sa smetnjama i teškoćama u razvoju.

Deskriptori

Praksa

Defektolog:

- procjenjuje kognitivni (psihomotorni) razvoj djece;
- vrši procjenu smetnji i teškoća u psiho-motornom razvoju;
- utvrđuje vrstu i broj defektoloških tretmana;
- prati angažovanje u odjeljenju/grupi djece sa smetnjama;
- sprovodi preventivno-korektivni rad u grupi;
- sprovodi defektološke tretmane;
- sprovodi tretmane sa djecom koja imaju smetnje i teškoće u razvoju;
- neposredno radi s djecom/učenicima (stručno i pedagoški);
- obezbjeđuje individualno i grupno savjetovanje, za djecu/učenike sa smetnjama i teškoćama u razvoju;
- doprinosi stvaranju uslova za kvalitetno organizovanje djece i mladih i njihovo učešće u svim segmentima školskog života i vanškolskih aktivnosti (npr. đачki parlamenti, zajednice učenika/ca, društvene akcije, lokalna zajednica, saradnja sa NVO-a i dr);
- radi na profesionalnoj orijentaciji djece sa posebnim obrazovnim potrebama.

Znanja

Defektolog:

- zna procedure za procjenu: saznanjih sposobnosti, govorno-jezičkih sposobnosti, organizovanosti psiho-motorike, adaptivnih vještina;
- zna da postavi mišljenje defektologa;
- zna da odredi stimulatívni program za sve segmente razvoja;
- razumije da kognitivni, jezički, socijalni, emocionalni i fizički razvoj svakog pojedinog djeteta/učenika utiče na proces učenja i zna da prilagodi nastavu/aktivnosti u odnosu na njihove individualne potrebe;
- posjeduje šire znanje o pitanjima koja se tiču prava na obrazovanje djeteta/učenika, uključujući različitost potreba svakog pojedinca (uključujući djecu sa posebnim obrazovnim potrebama);
- zna da niz faktora (rizika) može ugroziti djetetovu/učeničkovu sposobnost da uči i poznaje načine njihovog sprečavanja, preveniranja i prevazilaženja.

Stavovi

Defektolog:

- koristi jake strane djeteta/učenika kao osnov za njihov napredak, a njihova slaba područja kao prilike za učenje;
- vjeruje da djeca s posebnim obrazovnim potrebama imaju sposobnost da uče i pomaže im da ostvare svoj puni potencijal;
- čini da se djeca/učenici osjećaju vrijednim i pomaže im da nauče kako da vrednuju i cijene druge;
- konzistentno i dosljedno demonstrira pozitivne stavove i vrijednosti, model je ponašanja u kojima se manifestuju ovi stavovi;
- prepoznaje i osjeća odgovornost za uspjeh djece/učenika, njihov napredak;
- razumije da djeca/učenici imaju lična iskustva, sposobnosti, talente, prethodna znanja i vršnjačko-grupnu interakciju zasnovanu na jeziku, kulturi, porodičnim i društvenim vrijednostima;
- smatra da svako dijete ima potencijal da napreduje u skladu sa svojim mogućnostima.

Standard 2: RAD SA VASPITAČIMA/NASTAVNICIMA

Defektolog u ustanovi omogućava vaspitačima/nastavnicima da upoznaju osobenosti djece sa posebnim obrazovnim potrebama.

Deskriptori

Praksa

Defektolog:

- pruža pomoć i podršku vaspitačima/nastavnicima u:
 - radu sa djecom/učenicima koji imaju posebne obrazovne potrebe;
 - individualizaciji vaspitno-obrazovnog rada, odnosno nastave;
 - vrednovanju i prilagođavanju postavljenih ciljeva i odabiru aktivnosti Individualnog razvojno obrazovnog programa (IROP) u skladu sa napredovanjem djece/učenika sa posebnim obrazovnim potrebama;
 - jačanju vaspitačkih/nastavničkih kompetencija u oblastima komunikacije i saradnje i timskog rada sa djecom sa smetnjama i teškoćama u razvoju;
 - izradi i odabiru didaktičkog materijala;
 - ostvarivanju zadataka profesionalne orijentacije, izrade Individualnog tranzicionog plana (ITP) za odabir srednje škole;
- priprema i realizuje radionice za vaspitače/nastavnike u skladu s njihovim profesionalnim interesovanjem i potrebama ustanove.

Znanja

Defektolog:

- zna metode i postupke za upoznavanje vaspitača/nastavnika sa karakteristikama djece/učenika sa posebnim obrazovnim potrebama;
- zna da pruži podršku vaspitačima/nastavnicima u pripremi IROP-a, posebno u dijelu koji se odnosi na prilagođavanje aktivnosti kojima se dolazi do postavljenog cilja;
- zna da pripremi didaktički materijal u skladu s potrebama djeteta;
- zna principe timskog rada, promoviše i podstiče saradnju;
- zna kako da postojeću sredinu učini podsticajnom za učenje u skladu s potrebama svakog djeteta/učenika;
- zna principe i oblike vođenja interaktivnih radionica.

Stavovi

Defektolog:

- njeguje dobre odnose sa vaspitačima/nastavnicima;
- vjeruje da se timskim radom postižu bolji rezultati u radu s djecom/učenicima;
- u radu s vaspitačima/nastavnicima smatra da treba da bude pažljiv slušalac i uvaži različita mišljenja i stavove;
- iskazuje podršku/podržava razvoj interkulturalnosti, toleranciji prema različitostima i solidarnost;
- razumije važnost stvaranja sredine za učenje u kojoj se poštuju, podstiču i podržavaju interesovanja djece/učenika.

Standard 3: RAD SA RODITELJIMA/STARATELJIMA

Defektolog savjetuje i pruža podršku roditeljima sa ciljem snaženja njihovih potencijala kako bi na najbolji način odgovorili potrebama svoga djeteta u porodičnom okruženju, prateći i sinergetski djelujući u skladu sa radom u školi/ustanovi

Deskriptori

Praksa

Defektolog:

- upoznaje roditelje/staratelje o radu defektologa sa djecom/učenicima na objektivan i njima razumljiv i primjeren način uz uvažavanje kulturoloških, obrazovnih i drugih specifičnosti roditelja/staratelja;
- pruža podršku roditeljima u prepoznavanju i razumijevanju smetnji i teškoća djeteta;
- osnažuje roditelja/staratelja u angažovanju radi postizanja optimalnog razvoja sposobnosti djece/učenika;
- informiše roditelja o napredovanju djece/učenika na tretmanu;
- saraduje sa roditeljima djece/učenika sa posebnim obrazovnim potrebama i podstiče ih na učešće u izradi IROP-a;
- upoznaje roditelje sa svojom ulogom i zadacima u školi/ustanovi, ističući obavezu povjerljivosti savjetovanja i podataka, uvažavajući prava i odgovornosti roditelja/staratelja u interesu očuvanja dobrobiti njihove djece;
- obučava roditelje za primijenu didaktičkog materijala kako bi se koristio u radu sa djetetom kod kuće;
- obučava roditelje u oblasti podrške razvoja sposobnosti djece;
- saraduje sa roditeljima djece i mladih sa posebnim obrazovnim potrebama i podstiče ih na učešće u izradi Individualnog tranzicionog plana (ITP) u cilju prelaska u osnovnu školi/odabira srednje škole;
- upoznaje roditelja sa identifikacijom razvojne smetnje djeteta, daje potrebne informacije kako bi se dijete na vrijeme usmjerilo u inkluzivno obrazovanje.

Znanja

Defektolog:

- zna postupke rada za upoznavanje roditelja sa karakteristikama djeteta/učenika koji ima razvojne smetnje;
- zna da roditeljima saopšti procjenu sposobnosti njihovog djeteta kako bi timski odredili adekvatna prilagođavanja u sklopu IROP-a u skladu sa karakteristikama i sposobnostima za učenje djeteta;
- zna način na koji će ostvariti saradnju i informisati roditelja kada je riječ o odabiru srednje škole, te predložiti najbolje za dijete.

Stavovi

Defektolog:

- smatra da snaženjem roditelja snažimo i dijete;
- smatra da je roditelj prvi i ključni saradnik u radu defektologa i koristi taj resurs u interesu djeteta;
- vjeruje da roditelj treba da osjeća potpunu sigurnost u etičnost defektološke struke bez sumnje da je interes djeteta ispred svih ostalih.

Standard 4: PLANIRANJE I PROGRAMIRANJE OBRAZOVNO-VASPITNOG RADA

Defektolog planira aktivnosti koje se ogledaju kroz mjere prevencije, dijagnostike i tretmana na godišnjem (mjesečnom ili nedjeljnom) nivou u skladu sa potrebama djeteta/učenika, uvažavajući sposobnosti, razvojne karakteristike i potrebe djeteta/učenika kako bi se ostvarilo napredovanje u kognitivnom razvoju djeteta/učenika.

Deskriptori

Praksa

Defektolog:

- učestvuje u izradi planskih dokumenata škole/ustanove, godišnjeg programa i operativnih planova za svoj rad;
- učestvuje u pripremi djelova godišnjeg plana rada škole/ustanove koji se odnosi na planove i programe za rad sa djecom/učenicima kojima je potrebna dodatna obrazovna podrška;
- učestvuje u izboru didaktičkog materijala u predškolskoj ustanovi, odnosno udžbenika u školi;
- učestvuje u planiranju nastavnih i vannastavnih/obrazovno-vaspitnih aktivnosti za pojedinu djecu/učenike ili grupe djece/učenika;
- učestvuje u planiranju i vođenju neophodnih metodičkih adaptacija izvođenja aktivnosti/nastave,
- učestvuje u izradi Individualnog razvojno-obrazovnog programa (IROP);
- u cilju obezbjeđivanja dodatnih informacija i podrške, u zavisnosti od sposobnosti i smetnje djeteta, saraduje sa resursnim centrom i članom mobilnog tima. Na osnovu razvojnih i obrazovnih postignuća djeteta oni koncipiraju profil njegovih profesionalnih potreba. Učestvuju u osmišljavanju časova profesionalne orijentacije, izboru ustanova sa kojima će se saradivati;
- učestvuje u izradi Individualnog tranzicionog plana (ITP);
- priprema program rada i plan aktivnosti članova mobilnih službi u skladu sa potrebama djece/učenika;
- priprema program za uspješnu adaptaciju djece s posebnim obrazovnim potrebama na novu sredinu (npr. prelazak iz razredne u predmetnu nastavu, prepisivanje u novu školu);

- procjenjuje uspješnost primijenjenih vaspitnih/nastavnih metoda, tehnika i oblika rada, kao i materijala i nastavnih sredstava;
- učestvuje u praćenju i vrednovanju obrazovno-vaspitnog rada ustanove i predlaže mjere za poboljšanje efikasnosti i uspješnosti ustanove u zadovoljavanju razvojnih potreba djece;
- saraduje i razmjenjuje informacije s roditeljima, Zavodom za školstvo, Centrom za stručno obrazovanje, Ispitnim centrom, resursnim centrom, drugim stručnim ustanovama;
- pomaže u vođenju evidencije i podataka kroz MEIS;
- učestvuje u pripremi i izradi testova za eksterno- internu prrovjeru znanja u saradnji sa Ispitnim centrom.

Znanja

Defektolog:

- poznaje postupak u izradi planskih dokumenata škole/ustanove, operativnih planova svoga rada;
- zna da pripremi didaktički materijal u skladu s potrebama i mogućnostima djeteta/učenika;
- zna da predstavi nove programe kolektivu ustanove, na osnovu učesća u edukacijama;
- zna da prenese naučeno znanje na kreativan način kako bi kod vaspitača/nastavnika podstakao kritičko mišljenje;
- zna da koordinira radom tima za inkluziju koji donosi IROP i ITP;
- zna da struktuiru i prati rad člana mobilne službe.

Stavovi

Defektolog:

- shvata značaj timskog rada i vrijednost razmjene mišljenja, kako bi se unaprijedio proces obrazovanja;
- razumije značaj otvorenosti ustanova za saradnju sa drugim ustanovama i institucijama u cilju većeg animiranja djece/učenika i osavremenjivanja procesa učenja;
- razumije i prihvata promjene u pristupima podučavanja uslovljene promjenama, posvećen je stalnom proširivanju i usavršavanju svojih znanja i vještina;
- spreman je da dijeli svoja znanja sa kolegama.

Standard 5: ANALITIČKO-ISTRAŽIVAČKI RAD

Zadatak defektologa u školi/ustanovi je, između ostalog, da obezbijedi stalno praćenje kvaliteta razvoja komunikacije i kognitivnih procesa kod djece kako bi se unaprijedio kognitivni proces zasnovan na realnim dokazima i podacima, sakupljenim korišćenjem odgovarajuće metodologije istraživačkog rada.

Deskriptori

Praksa

Defektolog:

- učestvuje u istraživačkim projektima drugih ustanova/organizacija koje se bave razvojem i rehabilitacijom kognitivnih procesa kod djece;
- obezbjeđuje informacije o relevantnim istraživačkim nalazima osoblju u predškolskoj ili školskoj ustanovi, drugim profesionalcima, roditeljima, ustanovama i javnosti;
- izrađuje instrumente za procjenu psihomotornih karakteristika djece;
- analizira vrijednosti i ograničenja testova koji potiču iz drugih sredina i prilagođava ih za upotrebu u svojoj praksi;
- koristi novije standardizovane testove i druge metode procjene psiho-motornih sposobnosti;
- izrađuje jasne pisane izvještaje, koji tretiraju adekvatna pitanja, a zasnovani su na objektivnim podacima i predstavljaju smjernice za intervencije;
- saopštava rezultate testova na način koji je razumljiv odgovarajućoj publici;
- koristi tehnike procjene postignuća za mjerenje napretka u odnosu na postavljene ciljeve, kada je to potrebno.

Znanja

Defektolog:

- zna da prilikom planiranja odabere adekvatne sadržaje kojima se postiže postavljeni cilj;
- poznaje principe istraživačkog rada shodno tome planira;
- zna da primijeni nove standardizovane testove procjene psiho-motornog razvoja;
- zna da uradi smjernice i preporuke za rad na osnovu urađenih istraživanja i analize dobijenih podataka;
- zna da predstavi rezultate istraživanja kako stručnoj tako i laičkoj javnosti.

Stavovi

Defektolog:

- razumije vrijednost naučno-istraživačkog rada kao pokretača razvoja obrazovnog sistema;
- vjeruje da je sistem obrazovanja inicijator razvoja društva;
- vjeruje da se na principima razvoja inkluzivnog društva temelji razvijena demokratska zajednica.

Standard 6: PROFESIONALNI RAZVOJ

Zahvaljujući mogućnosti profesionalnog usavršavanja putem različitih vrsta edukacije defektologu se pruža mogućnost kontinuirane evaluacije svoga rada i unapređuju prakse, uspostavljanja i održavanja dobrih profesionalnih odnosa, aktivno učestvuje u radu profesionalnih mreža u široj profesionalnoj zajednici.

Deskriptori

Praksa

Defektolog:

- koristi sve mogućnosti za cjeloživotno učenje da bi usavršio znanja i vještine (stručnu literaturu, on-line seminare, akreditovane seminare, istraživanja, konferencije, stručne skupove, okrugle stolove, mentorstvo i dr.);
- kontinuirano stiče, proširuje i produbljuje svoja stručna znanja i znanja iz drugih oblasti sa ciljem unapređivanja defektološke prakse, a sve u interesu djece i njihovog optimalnog razvoja;
- aktivno učestvuje u aktivnostima profesionalnog razvoja unutar škole/ustanove, kao što su radionice, seminari, okrugli stolovi, debate, konsultacije, mentorstvo, ogledni i ugledni časovi i dr;
- učestvuje u profesionalnim aktivnostima van škole/ustanove: razmjena iskustava sa kolegama iz drugih škola/ustanova i institucija, konferencije, seminari, kursevi, projekti, istraživanja, studijske posjete, stručna udruženja i sl;
- na osnovu prikupljenih dokaza, promišlja o svom radu, njegovim dobrim stranama i onome što treba mijenjati i unaprijediti;
- kontinuirano evaluira svoj rad, samostalno i u saradnji sa kolegama van škole/ustanove, kao i stručnim službama škole/ustanove – na osnovu opservacija defektoloških tretmana, analize postignuća djece/učenika na polju razvoja percepcije, kognicije, socijalnih i sposobnosti komunikacije, sposobnosti čitanja i pisanja;
- njeguje profesionalne odnose s kolegama, razmjenjuje informacije i iskustva, stručnu literaturu, daje i prihvata savjete i pruža podršku u rješavanju problema u školi/ustanovi i van nje;
- koristi ICT za učešće u radu formalnih i neformalnih profesionalnih grupa, mreža i foruma;
- prati, primjenjuje i demonstrira najnovija dostignuća u oblasti defektologije.

Znanja

Defektolog:

- poznaje različite tehnike za samoevaluaciju i rješavanje problema sa ciljem analiziranja i promišljanja o svom radu i planiranje odgovarajućih aktivnosti za unapređivanje sopstvenog rada;
- zna da izvrši samoprocjenu potreba za profesionalnim razvojem, pripremi i implementira lični plan profesionalnog razvoja usklađen sa sopstvenim potrebama i potrebama škole/ustanove u kojoj radi;

- poznaje savremene informacione i komunikacione tehnologije (ICT) i mogućnosti koje one pružaju za pribavljanje informacija o savremenoj stručnoj i pedagoškoj literaturi, bazama podataka, događajima relevantnim za defektološku struku, za selektovanje i korišćenje odovarajućih sadržaja dostupnih na internetu.

Stavovi

Defektolog:

- svjestan je potrebe za cjeloživotnim učenjem i promišljanjem o sopstvenom radu sa ciljem njegovog unapređivanja;
- razumije profesionalne standarde i etički kodeks profesije, kao i relevantne zakone i obrazovne politike;
- posvećen je uspostavljanju dobrih profesionalnih odnosa i saradnje sa kolegama u školi/ustanovi i van nje.

STANDARDI KOMPETENCIJA ZA VASPITAČE U DOMOVIMA UČENIKA

Komisija za izradu:

Vojin Cicmil

Budimir Pižurica

Nizret Muhović

Standard 1: POZNAVANJE STRUKE I PROGRAMA VASPITNOG RADA
Standard 2: VASPITNO-OBRAZOVNI RAD
Standard 3: PROFESIONALNI RAZVOJ

Standard 1: POZNAVANJE STRUKE I PROGRAMA VASPITNOG RADA

Vaspitač posjeduje stručno znanje iz oblasti domske pedagogije i razvojne psihologije, kao i znanje iz svoje predmetne struke, pedagoško-psihološka znanja, didaktičko-metodičko znanje, poznaje i primjenjuje savremene metodičke postupke (raznovrsne metode i oblike vaspitnog rada); ima vještinu poučavanja i savjetovanja, razumije društveni i kulturni kontekst obrazovanja i doma učenika; u vaspitnom radu sa učenicima primjenjuje informaciono-komunikacione tehnologije; poznaje školske/domske propise, dobro poznaje ciljeve i načela programa vaspitnog rada za domove učenika, umije da planira i organizuje sve vidove vaspitnog rada sa učenicima.

Deskriptori

Znanja

Vaspitač:

- zna metodološko-teorijske probleme domske pedagogije (organizacija vaspitnog rada i slobodnog vremena, planiranje, evaluacija, dijagnostifikovanje, savjetodavni i pedagoško-instruktivni rad sa učenicima);
- posjeduje dobro znanje iz metodike vaspitnog rada za domove učenika u cilju upotrebe primjerenih metoda i tehnika rada;
- ima znanje iz razvojne psihologije, posebno perioda adolescencije (razvoj kognitivnih procesa, psihofizički razvoj, samopoštovanje, emocionalna kontrola);
- ima znanje o razvojnim krizama i njihovom značaju za mentalno zdravlje;
- poznaje školske/domske propise;
- prati nove naučne ideje i dostignuća u svojoj struci i profesiji (domska pedagogija);
- zna razvojne karakteristike učenika, specifične potrebe i stilove učenja;
- zna da koristi ICT radi ličnog unapređenja u struci i ostvarivanja ciljeva vaspitnog programa;
- posjeduje znanje o porodici, njenoj vaspitnoj funkciji i afirmaciji vrijednosti porodičnog života;
- posjeduje znanje o specifičnosti vaspitne grupe kao osnove za organizaciju domske aktivnosti;
- zna da komunicira sa učenicima i da djeluje preventivno i korektivno u odnosu na disfunkcionalne oblike ponašanja u grupi;
- posjeduje znanje o standardima kvaliteta rada domova učenika, samoevaluaciji i vrednovanju postignuća učenika (ishoda vaspitnog rada), u cilju stalnog poboljšanja kvaliteta svoga rada;
- zna da planira, prati i evaluira elemente dnevnih priprema i da ih povezuje sa ciljevima i ishodima vaspitnog rada.

Vještine

Vaspitač:

- umije da planira i organizuje sve vidove vaspitnog rada sa učenicima i pruži savjetodavnu i pedagoško-instruktivnu pomoć i podršku;
- poznaje i primjenjuje savremene metodičke postupke (raznovrsne metode i oblike vaspitnog rada);
- prepoznaje i umije da rješava manifestacije razvojnih kriza i problema kod učenika;
- pomaže učeniku da prepozna svoje potrebe i emocije i da ih izrazi na odgovarajući način;
- primjenjuje zakonsku regulativu iz oblasti obrazovanja u dokumentima doma;
- primjenjuje novine u vaspitnom radu i usklađuje sa potrebama učenika i vaspitne grupe;
- uvažava individualne karakteristike i potrebe razvojnog nivoa svakog pojedinog učenika u toku pripremanja i planiranja vaspitno-obrazovnih aktivnosti, kao i kroz socijalne odnose i komunikaciju;
- koristi ICT tehnologiju i različitu literaturu u cilju ostvarivanja ciljeva vaspitnog rada i unapređenja vaspitne prakse;
- rješava probleme u grupi na osnovu poznavanja ponašanja karakterističnog za pripadnost grupi (grupne norme, identifikacija, vođe, ciljevi i funkcionisanje grupe);
- identifikuje uzroke vaspitnih problema učenika i rješava ih u stalnoj saradnji sa roditeljima;
- uvažava ličnost učenika i djeluje konstruktivno, upravlja razvijanjem i stabilizovanjem vaspitne grupe (pohvala, sankcije i nagrada);
- primjenjuje sistem praćenja i vrednovanja procesa i efekata svoga rada na osnovu standarda kvaliteta rada za domove učenika.

Standard 2: VASPITNO-OBRAZOVNI RAD

Vaspitač podstiče dobru komunikaciju i razvija međusobne odnose povjerenja; zna da prepoznaje i konstruktivno rješava probleme u saradnji sa učenicima (vještine slušanja, savjetovanja); razumije psihološko-pedagoške osnove vaspitanja, didaktičko-metodičke principe uspješnog planiranja vaspitno-obrazovnog rada, posjeduje znanja o kognitivnom, emocionalnom, socijalnom i fizičkom razvoju učenika; prilikom planiranja sadržaja vaspitnog rada uzima u obzir razvojne karakteristike i sposobnosti učenika primjenjujući načela individualizacije i inkluzije, kojim se svim učenicima pruža prilika za optimalan razvoj njihovih potencijala; podstiče i stvara prijatno i sigurno okruženje za život i učenje svakog učenika u domu; predano brine o razvoju potencijala i postignuću učenika.

Deskriptori

Znanja

Vaspitač:

- ima odgovornost za uspostavljanje podsticajnog, sigurnog i zdravog okruženja za boravak i učenje učenika koje ne ugrožava fizičko i mentalno zdravlje učenika;
- postavlja visoka očekivanja i ciljeve pred svakog učenika, kako bi učenici ostvarili napredak u učenju i lične potencijale u različitim područjima života;
- zna da upravlja ponašanjem učenika i vaspitnom grupom na osnovu uspostavljenih pravila doma da bi obezbijedio sigurnu sredinu za boravak i učenje;
- zna da odabere i organizuje aktivnosti učenika koje omogućavaju ostvarivanje ciljeva i ishoda programa vaspitnog rada;
- zna ulogu socijalne interakcije u vaspitnom radu, kao i strategije i tehnike rješavanja problema u saradnji sa učenicima;
- poznaje ciljeve i strukturu programa vaspitnog rada i zna da odabere adekvatne sadržaje u skladu sa postavljenim ciljem;
- poznaje i razumije psihički, emocionalni i socijalni razvoj učenika;
- posjeduje znanja o načinima podrške učenicima;
- posjeduje znanja o kognitivnom razvoju učenika, o prirodi učenja, različitim stilovima učenja i strategijama učenja;
- posjeduje znanja o tehnikama uspješne komunikacije i saradnje, poznaje principe uspješne komunikacije u vaspitno-obrazovnom procesu;
- razumije važnost različitih oblika saradnje sa školom i roditeljima/starateljima u obrazovno-vaspitnom procesu radi obezbjeđenja podrške učenju i razvoju učenika;
- zna da prati i vrednuje postignuće učenika u procesu razvoja i učenja;
- razumije značaj i probleme slobodnog vremena za ukupni razvoj učenika i život u domu;
- razumije važnost kolegijalne saradnje, stručne pomoći, timskog rada i dobrog etosa u domu.

Vještine

Vaspitač:

- stvara podsticajno domsko okruženje koje karakteriše podrška i prihvaćanje svakog učenika, okruženje u kojem se učenici osjećaju sigurno i slobodno i razvijaju samostalnost i odgovornost;
- jasno definiše i usklađuje očekivanja i ciljeve sa individualnim i razvojnim mogućnostima učenika;
- primjenjuje jasna pravila i procedure za primjereno i učtivo ponašanje učenika u domu i izvan doma, podstiče učenike da preuzmu odgovornost za svoje ponašanje i učenje i preuzima odgovornost za postignuća učenika;
- podržava učenike da slobodno iznose svoja mišljenja, ideje, postavljaju pitanja, diskutuju i komentarišu u vezi sa problematikom vaspitnog rada, života i učenja;
- održava dobar odnos sa učenicima, uvažava ličnost i podstiče motivaciju učenika za učenje, pokazuje odgovarajući autoritet i reaguje pravedno, dosljedno i odlučno kada je to potrebno;
- samostalno i timski, sa učenicima vaspitne grupe bira sadržaje vaspitnog rada i vrši adaptaciju i konkretizaciju ciljeva vaspitnog rada kroz dnevno pripremanje aktivnosti;
- bira sadržaje, metode i oblike i tehnike rada koji najbolje odgovaraju učenikovim razvojnim mogućnostima i stilu učenja, kao i ostvarivanju ciljeva u uslovima u kojima radi;
- koristi mehanizme socijalne interakcije koja pomaže razvoju ličnosti, prepoznaje i uvažava individualne osobenosti, potrebe i emocionalne reakcije svakog učenika;
- uspostavlja saradnički odnos sa učenicima, vaspitnom grupom, roditeljima, kolegama i koristi različite postupke za motivisanje učenika za učenje;
- planira ciljno i u skladu sa obrazovnim programom polazeći od individualnih karakteristika i potreba učenika, postavljenih ciljeva, ishoda, sadržaja i karakteristika konteksta u kojem radi;
- podstiče i razvija međusobne odnose zasnovane na načelima ravnopravnosti i međusobnom poštovanju ličnosti učenika (rodna, etnička, vjerska i sve druge ravnopravnosti);
- pruža podršku učenicima u procesu prilagođavanja na život u domu i okruženje u kome su dom i škola;
- kontinuirano prati i vrednuje učenička postignuća koristeći postupke vrednovanja koji su u funkciji daljeg učenja;
- procjenjuje potrebe učenika za dodatnom podrškom u učenju;
- pruža podršku učenicima da primjenjuju različite tehnike efikasnog učenja;
- promovise vrijednosti znanja i učenja, pruža instruktivnu pomoć i podstiče njihovu školsku uspješnost;
- podstiče i razvija kulturu zajedništva i saradnje;
- koristi konstruktivan pristup u komunikaciji sa učenicima i zajedničkom rješavanju problema;
- primjerenom komunikacijom i kulturom dijaloga razvija odnos povjerenja sa svim učenicima u vaspitnom procesu;
- redovno saraduje sa školom i roditeljima u rješavanju vaspitne problematike i postignuća;
- oposobljava učenike za sticanje različitih životnih vještina, prati i dokumentuje individualni razvoj učenika (portfolio učenika) i razvoj vaspitne grupe u cjelini;
- razvija interesovanje, stvara uslove za aktivno korišćenje slobodnog vremena učenika;

- razmjenjuje zapažanja i iskustva i savjete sa kolegama; timski sprovodi aktivnosti kojima se podstiče povezivanje vaspitnih grupa/učenika.

Standard 3: PROFESIONALNI RAZVOJ

Vaspitač razumije značaj cjeloživotnog učenja, kontinuirano se profesionalno usavršava, inovira i unapređuje svoj rad; svoju profesionalnu praksu analizira, procjenjuje, mijenja i usavršava, koristeći informacije koje dobija samoevaluacijom i eksternom evaluacijom.

Deskriptori

Znanja

Vaspitač:

- poznaje različite tehnike za samoevaluaciju i rješavanje problema sa ciljem analiziranja i promišljanja o svom radu i planiranje odgovarajućih aktivnosti za unapređivanje sopstvenog rada;
- zna da izvrši samoprocjenu potreba za profesionalnim razvojem, pripremi i implementira lični plan profesionalnog razvoja usklađen sa sopstvenim potrebama i potrebama doma u kome radi;
- poznaje savremene informacione i komunikacione tehnologije (ICT) i mogućnosti koje one pružaju za pribavljanje informacija o savremenoj stručnoj i pedagoškoj literaturi, bazama podataka, događajima relevantnim za njegovu struku, za selektovanje i korišćenje odovarajućih sadržaja dostupnih na internetu;
- planira svoj profesionalni razvoj i razvija svoje stručno područje rada;
- prati inovacije u obrazovanju iz područja domske pedagogije.

Vještine

Vaspitač:

- koristi sve mogućnosti za cjeloživotno učenje da bi usavršio znanja i vještine potrebne za unapređivanje vaspitno-obrazovnog procesa (stručnu literaturu, on-line seminare, akreditovane seminare, istraživanja vaspitno-obrazovnog procesa, konferencije, stručne skupove, okrugle stolove, mentorstvo i dr.);
- kontinuirano stiče, proširuje i produbljuje svoja stručna i metodička znanja i znanja iz drugih oblasti sa ciljem unapređivanja vaspitno-obrazovnog rada i postignuća učenika;
- aktivno učestvuje u aktivnostima profesionalnog razvoja unutar doma, kao što su radionice, seminari, okrugli stolovi, debate, konsultacije, mentorstvo, i dr.
- učestvuje u profesionalnim aktivnostima van doma: razmjena iskustava sa kolegama iz drugih domova i institucija, konferencije, seminari, kursevi, projekti, istraživanja, studentske posjete, stručna udruženja i slično;
- na osnovu prikupljenih dokaza, promišlja o svom radu, njegovim dobrim stranama i onome što treba mijenjati i unaprijediti;

- kontinuirano evaluira svoj rad, samostalno i u saradnji sa kolegama u domu i van doma, na osnovu opservacija aktivnosti, analiza vaspitnog rada i postignuća učenika i svih ostalih aspekata njegovog profesionalnog angažovanja;
- uspostavlja i održava dobre profesionalne odnose s kolegama, razmjenjuje informacije i iskustva, stručnu literaturu, daje i prihvata savjete i pruža podršku u rješavanju problema u domu i van njega;
- koristi ICT za učešće u radu formalnih i neformalnih profesionalnih grupa, mreža i foruma;
- mijenja svoju praksu na osnovu podataka zasnovanih na eksternoj evaluaciji i istraživanjima.

Literatura

1. *Australian Professional Standards for Teachers*, Board of Studies, Teaching and Educational Standards NSW, Sydney, 2014.
2. *British Council Teaching for Success Model*
3. *Instrument za procjenu rada pedagoga u školi*, Zavod za školstvo, Podgorica, 2010.
4. *Kako procijeniti kvalitet vaspitno-obrazovnog rada škole*, Naša škola, Zavod za školstvo, Podgorica, 2015.
5. *Kompetentni učitelji 21. stoljeća: Koraci prema kvalitetnoj praksi (ISSA standardi i indikatori kvalitetne obrazovne prakse)*, Pučko otvoreno učilište Korak po korak, Zagreb 2012.
6. *Metodologija za eksternu evaluaciju vaspitno-obrazovnog rada*, Naša škola, Zavod za školstvo, Podgorica, 2010.
7. *Nastavnička profesija za 21. vek*, ur. V. Vizek Vidović, Z. Velkovski, UNESCO, Centar za obrazovne politike, Baograd, 2013.
8. *Okvir kompetencija direktora vaspitno-obrazovnih ustanova u Crnoj Gori*, Zavod za školstvo, Podgorica, 2013.
9. *Procjena uspješnosti rada nastavnika – priručnik za škole*, Zavod za školstvo, Podgorica, 2009.
10. *Profesionalni razvoj na nivou škole/vrtića*, Zavod za školstvo, Podgorica, 2013.
11. *Standardi za nastavnička zvanja*, Zavod za školstvo, Podgorica, 2008.
12. *Standardi kompetencija za profesiju nastavnika i njihovog profesionalnog razvoja*, Zavod za unapređenje obrazovanja i vaspitanja, Beograd, 2011.
13. *Teachers's Standards, Guidance for school leaders, school staff and governing bodies*, Department for Education, July 2011 (introduction updated June 2013)
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/301107/Teachers_Standards.pdf, 3. oktobar 2016.
14. *Teorija u praksi – priručnik za profesionalni razvoj učitelja razredne nastave*, ISSA, Pučko otvoreno učilište Korak po korak, Zagreb, 2012.
15. *The Standard for Career-Long Professional Learning: supporting the development of teacher professional learning*, The General teacher Council for Scotland, 2012.
<http://www.gtcs.org.uk/web/FILES/the-standards/standard-for-career-long-professional-learning-1212.pdf>, 7.jul 2016.
Framework for 21st Century Learning,
http://www.p21.org/storage/documents/docs/P21_Framework_Definitions_New_Logo_2015.pdf, 3. oktobar 2016.